

دارالفنون

ادبیات و فلسفه و اجتماعیات و تاریخ و جغرافیا و ادبیات

فلسفه، اجتماعیات، تاریخ، جغرافیا، ادبیات

ایک آبدہ بر نشر اول نور

مندرجات :

- اسلام اجتماعیات [از میرلی اسماعیل حق]
 آناطولیہ اسلامیت [پروفیسور فرانتس ہاپینگر]
 صنعت و متافیزیک [اسماعیل حق]

کتابیات و مجموعہ

نجیب عامر
 ۰۷۰۲
 ۰۷۰۸

ابن مہنا لغتی
 اجتماعیاتہ دائر اثر
 مجموعہ

شرزادہ ہاشمی : اوقاف اسلامیہ مطبعہ

۱۳۳۸-۱۹۲۲

آناطولییه اسلامیت

اسلام تدقیقانیکی یولی

برلین دارالفنونى معلملردن «فرانتس باينفهر» ك ۷ مايس ۱۹۲۱ ده افتتاحى درس اولقى اوزره تقرير و آلمان شرق جعيتى مجموعه سىنىك ۱۹۲۲ نجى سنه سنه عايد ۷۶ نجى جلدنده نشر ايتديكى مهم برمقاله سىنىك ترجمه سنى نشر ايدىيورز. مجموعه سىنىك كله جك نسخه سنده كوپرلى زاده فؤاد بك طوفندن بوكا عايد يازيلش مفصل برتقىدنامه مندرج بولونه جقدر .

قديم دنيانك هيچ برديارينه بونجه قرون واعصارك مرورى صيره سنده آناطولى به اولدينى قادار غريب وخصوصى بررول ووظيفه دوشمه مشدر . بوياريم آطه اك اسكى زمانلردن برى شرق ايله غرب آره سنده برميانجى واوزرنده «دوغو» ايله «باطى» ايللرى نك كرك صاح كرك حرب قوتلرني اولچوشمك ايچون تلاقى ايتدكلى بر ملتلى كوپريسى اولقى كى كنديسنه جهان تاريخك بخش ايتديكى بر طالع و مقدريته مظهر بولونقده در . ايسته آناطولينك - ذكره شايان اولمايان برقاج استنادن صرف نظر - هيچ برزمان كنديسنه خاص ، وحدتلى براولكه تشكيل ايدمه مش اولمه سنى شهبه سز بووضعيتى ايله ايضاح اولونه بياير . كنديسنك بو خصوصى «آرهلق» وضعيتى هر طرفدن واقع اولان مهاجرت آقنلرني تعيين وتسهيل ايتديكى جهته بوراده آرى ، سامى ، موغول عرقلرينه منسوب مختلف شعبه لر اخلاق ، عادات ، دين وسائر اعتباريله آره لرنده هيچ بر رابطه بولونمقسزين ، بويوك برتنوع وتخالفله يان يانه يرله شمش ، قونشمش اولدقلى كى مملكتك ىرلى اهالىسى ده هيچ برزمان صاعلام و وحدتلى بر كته اولمايوب ، صوك درجه حيرت بخش تضادلر وغايت غريب تاثيرلرله دولو قارمه قاريشيق بر اقوام مشهرى عرض ايتمكه ايدى . ينه بوراسى اسكيدن برى اوزرنده تجارت وحرب ايچون بولوشان قوملرك برجك ميدانى وياغنيمت مالى ، و هيچ برينى ده مستقراً يرله شمك ايسته يه جك درجه ده كنديسنه باعلاماق شرطيله ، صابيسز فاتحلك دائمى هدف وآماجى اولمشدى .

هیتیلر ، فریکیا لیلر ، لیدیالیلر ، عجملر ، رومالیلر ، سوریه لیلر... بوتون بونلر آناطولی حدودلرنده بر آن ایچون کلوب کوروونویورلر و آذ بر مدت صوکره آرقه لرندن هیچ بر ایز و نشانه براقه سزین غائب اولوب کیدیورلردی. یونانیلر ساحل کنارلرینی اشغال واسکان ایدهرک اولمکه نیک ایچریلرینه ایله رله یورلر ، فقط اولمسته ده کندی عرق خصوصیتلرینی ضعفه دوچار ایدهرک نهایت بوسبوتون ترک ایلیورلر؛ عجملر، قیصه، رومالیلر ایسه دها و زون بر مدت ایچون بوراسنی اللرنده بولوندوریور، بونکله برابر آناطولی بی آنجاق بر اسکان ساحه سی یعنی مستعمره (قولونی) اولمق اوزره کوروویورلردی .

شیمدی بردن بره بوشمنه دگیشور ، روللر تبدیل ایدیلور . وقتیه قدیم دورده بو آناطولی، غرب و اونک عرفان ، مدنیت و صنعتی سایه سنده شرقدن آیریلش، قوپاریلش اولدینی کی ؛ بعدما شرقده ، آنجاق بودفعه بوسبوتون یکی شکلله وایرانامش ملتک تازه فوت و طاشقیلغیه ، اورتیه چیقیور... آناطولیده کی بیزانس حاکمیتی چورومش بر بنا کی چو کمکه بولوندینی بر صیره ده ، ۱۱ نجی عصرک ایکنجی نصفنده ، آکلاشیلماز عظیم وقوعات تأثیریه آسیادن غربه دوغروسورولمش اولان برچوبان بویلیر هیئتیه، که تورکمن لر، دها دوغرو تعبیریه ، بونلرک الک ایله ری به کان برقولی ، یعنی سلجوق لر، یاریم آطه نیک اشیکنده کوروونویور و پک آذ بر زمان صوکره آناطولینک ایچریسنه دالوب بوراده آری بردولت، که روم سلطنتی نی ، قورهرق یکی بر دینک حاکمیتیه یول و میدان آچیلورلر .

چوقدن بری قدیم دورک آناطولیسنه ، بورانک متعدد قوملرینه ، مختلف دینلری اشکالنه لایق اولدینی درجه و مقدارده غیرت و ذکاسنی صرف ایدهرک خاطری صاییلر عددده مدقق و متحریرلر چالیشمش و بر خیلی نقاط و خصوصاتی عمومی خطلریله تنویر و ایضاح ایش اویدقلری حالده بودبارک آرتیق بیک سنه نی کچن بر زماندن بری کچریدیکی اسلامیت دره سی هان هیچ تدقیق و تتبع ایدیلهمش بر دور اولمق اوزره کوستریلیرسه یا کاش بر ادعاده بولونولمش اولماز . حتی شیمدی به قدر مسلمان آناطولی به عائد ولوکه سطحی اولسون عمومی برطاسلاق بیله پایلما مشدر . حالبوکه بوکون بزم بو مسلمان آناطولی به دائر بیلدکلرمن عمومیتله بیزانس مورخلری ایله ، اثرلرینک اکثریتی یازمه حالندن بیله حقیقه مامش اولان ، عاجز و محدود بعض اسلام مؤلفلرینک ویره بیلدکلری جزئی و ناقص خبرلردن عبارتدر . بویه اولمقله برابر احتمال که بوراده اسلام ترقیقانی ایچونه بر

یکی اولمکه اولمق اوزره آناطولیة عائد عمومی برطاسلاق چیزمک یولنده کی بو تشبث بر
از جرآنکارانه صایله بیلیر .

بوکا رغماً علمک بوراده یاپه جق نه کی وظیفه لری اولدینی . قنده افکارمزی بر دفعه
محاسبه و تفتیشدن کچیرمک وعینی زمانده اسلامیاتک بو ساحه ده کیده چکی یوللری سریع
خطرله رسم ایتک جاذبه سز بر ایش اولماسه کرکدر .

بوخصوصده اک اول قارشیمزه حقیقه جق اساس سؤال شودر : دین اسلام بو قطعه یه
نه وقت داخل اولدی ، آناطولی نه وقت دارالاسلام حالی آلدی ؟ بو اوقادار دولاشیق
بر مسئله درکه بوکون بوکا دائر آنحاق بعض فرضیاته کیریشیله بیلیر . یالکیز شوقدری
مثبتدرکه ده هجرتک ۱ نجی عصرنده اسلاملر [۱] طرفندن واقع اولان کچیجی آقینلر،
بوراده ناسیاسی ونده دینی بر ایز بر اقامتشلردر . فقط سویله دیکمز کی ، میلاددن سوکره کی
۱۱ نجی عصرده (۱۰۶۷) اوراده کی بیزانس میرانسه بک قولایجه قومشدر و بویکی فتح
اولونان مملکتده اسلامیه قطعی بر موقع قبول تأمین ایتمشدر . دینی تاریخک موضوع
اوله جفی بوتقریرمزده سیاسی تاریخدن سویله برنبذه اولسون بحث ایتک جائز ده کیلدر .
بونکله برابر بحثک هیئت عمومی سنی آکلامش اوله بیلیمک ایچون ساده جه شو کیفیتی
خاطر لاتمق ایجاب ایدرکه ۱۰ نجی عصرک اورتلرنده بوتورکمن بویلی هیئتی سلمیوه
اسمنده برینک ریاست وقومانداسی آلنده تورکستاندن بخارایه هجرت ایتمش واوراده
روایتک بیانیه کوره ۹۵۶ سنه سنده اسلام دینی قبول ایتمشدر [۲] . کندیسنک بوندن اول
هانکی دینه سالک اولدینی هیچ بریرده ذکر اولونمور . فقط شوقدری قطعاً محققدرکه
بوندن سوکره کی ایلک قرق سنه ایچنده ، ایلک دفعه اولمق اوزره نیشابور جامعنده
طوغرول بک نامنه خطبه اوقوندینی ۱۰۳۷ [*] تاریخندن اعتباراً سلجوقلر بوتون ایران ،
الجزیره ، عراق ، سوریه و آناطولی یه حاکم اولمشلردی . واورته ده موجود بوتون دولتلری
سوپورمشلر ، هندستان حدودلرندن آق ده کیز ساحلرینه قادار یاییلوب اوزانان بر ساحه
اوزرنده سلطنت تأسیس ایتمشلردی .

[۱] باقیکیز : ی.و. بروفس ، آناطولیة عربلر (۶۴۱-۵۷۰) عرب منابعندن ، یونان
تدقیقلری جریده سی ، جلد ۱۸ ، لوندرد ۱۸۹۸ ، ص ۱۸۲ - ۲۰۸ (انکلیزجه) ، نه عینی
ذاتک ۸۱۶ - ۷۱۸ سفری ، عرب منابعندن ، عینی جریده ، جلد ۱۹ ، ۱۸۹۹ ، ص ۱۹-۳۳ .

[۲] باقیکیز : طبقات ناصری ، ج . رده ورتی . لوندرد ۱۸۸۱ ، ج ۱ ، ص ۱۱۷ .

[*] بر مصرق سهوی اولسه کرکدر (ر.خ) .

تنفس آناطولیة آرزمانده اولاً از نیک ، صوکره قونیة ، اصل سلجوق سلطنتک
قرعی بر قولی اولمق اوزره میدانہ کلن روم سلجوقلری دولنتک پاتختی اولمشدی . [۱]
شرقدہ حکومت سورن اصل سلجوق حکمدارلری کبی روم سلطانلری ده صنعت ،
علم و ادبیاتی تشویق و حمایہ ایدیورلردی . فقط بوتون بونلر تورک ده گیل ، خالص عجم
طرز و رنگ و اسلوبندہ در . کذاک ، بالخاصہ بعض جامع و مدرسہ لردہ بوکونہ قادار
محتشم نمونہ لری قالمش اولان کندیلرینہ خاص آبدہ و بنالردہ کورونن معماری اصولی
صریح بر صورتہ شرقی ایران طرزی ایدی . بوتون آناطولیہ یاییلمش اولان انشآت
ومبانی اوزرنده کی صایسز کتابلر قونیہ سلطانلرینک بدیی ذوق و احتشام پرورلکربی
اظهار و اعلان ایتکده در . بیزانس خرسیتانلنی رینہ ، صرف مملکت داخلندہ اولسون
یکی دین قائم اولمش ، خریستیان دین ، اخلاق و ذہنی صوک التجاکاہ اولمق اوزره ،
آنجا قارا ده کیز واق ده کیز ساحلارندہ طوتونہ ییلمشدر .

شیمدی ، بز روم سلجوقلرینک اعتقادی فکر و نظرلرینہ دائرنہ بیلورز؟ عجبا اورلردہ
سنیلکمی ، اهل سنت مذهبی می وجدانلردہ حا کدی ؟ قطعاً غیر معلوم . و احتمال کہ علمی
تفحصک آز عطف دقت ایتمش اولدینی برنجی نقطہ بودر . بر جوق قرینہ لر بو خصوصہ
شبهہ امکان بر اقیورکہ روم سلجوقلری شیعی بر مذهبہ منسوبدیلر ، یعنی تک بر کله ایله
علمی ایدیلر . بخارا دیہ معروف اواسرارلی و منقبہ لره بورونمش کشیشلر شهرندہ - بخارا
کلمہ سی بودی لسانندہ مناسر معناسنه کلن «ویہارا» کلمہ سنک تورکجه - مونغولجه شکلی اولمق
اوزره کورولمکده در - ایشته ، بو وقیله بر موبدلر حر مکاهنک مقری اولان ایرانی لرک
شهرندہ [۲] ایدی کہ سلجوقلر آتالرینک دینی اسلامیتله تبدیل ایتشلردی .

بالخاصہ روس عالملرینک جهد و اقداملری سایه سنده مطلع اولدیغمز برکیفیتی اسلام
مؤلفلرندن استشهادلرله توثیق ایتک . ایسترسہم بو تقریرک چیرچیوہ سنی قبرمش وعینی زمانده
اقادہ لرمک بحملیتی اخلاص ایتمش اوله جعم . اوده شودرکہ : سیجونک آردندہ کی اولککلر ،
یعنی ماورای النہر دیدیکمز قطعہ هیچ بر زمانده جدی بر صورتہ سنی اولمامش ، هیچ

[۱] باقیکنز : م . ت . هاونسا : آناطولی سلجوقلرینہ دائر ، هولالندہ علوم اقادہ یسی
یولتی ، تاریخ و ادبیات قسمی ، اوچنجی سہری ، ۹ نجی قسم ، آمستردام ۱۸۹۲ ، ص ۱۳۳-۱۵۳ .
(فلمنکجه) .

[۲] بخارا حقندہ باقیکنز : و . بارتولد ، اسلام آنسیقلوپدیسسی ، ج ۱ ، ص ۸۰۹ و متعاقب .

اولمازسه دائماً علوی تأثیرلره تابع قالمشدی . بر دفعه ایرانک او وقت ده شیمدیکی کچی قطعاً اهل سنت تلقیلرینه مقر اولمادیغی ، بلکه اسلامیتک اسکی مذهبلی طرد ویا استحاله یه دوچار ایتمش اولدینی برلرده دائماً سنی دوشمانی اولدینی مناقشه کورتورمن بر قسم خلقی سینه سنده طوتمقده بولوندیغی هر درلو شبهه نك فوقنده بر واقعه در . حالوکه ، ساده جه بر منبع ذکر ایتمش اولق ایچون مثلاً سویله یه بیلیرک تقریباً اوتوز سنه بر مدت (۱۰۶۳ - ۱۰۹۲) سلجوقلردن آلپ ارسلان و اوغلی ملکشاهک وزیر و مشاوری بولان ابو علی حسن نظام الملک ک سیاستنامه یی تورک بویلیرینک نه قدر ایرانیه شمش وایلیکلرینه قدر شیعی فکر و اعتقادلریله ایشله نیش اولدیغی [۱] باشقه بر معنایه حملی ممکن اولمایه جق صورتمده خبر ویرمکده در . ۱۱۷۰ سنه لرنده دوغمش اولان یاقوت کچی اهل سنت مؤلفلر (نورکلر) ک اسلامیت دوشماناقلرینه قارشى فقرتلرینی اظهاردن خالی قانیورلردی . از جمله ، عرب جغرافیا جیسی ، قوشان ایله بلوچ ک « اسلامیتک روم و تورکلردن دها آزیلی دوشمانلری » ایکی حیدود اولدیغی سویلیور [۲] . اونک ایچون بیزانس تأثیراتک قوت ودرجه یی استصغار ایدیلک ایجاب ایتمه مکله برابر ، آناطولینک سلجوق بنالردن [۳] بحث ایدیلیرکن بولنرده سنی اسلاملرجه او قدر شدید بر تقیدله احتراز اولونان جانبی تصویرلرک بولونمسی کچی چوق شایان دقت بر حادثه نك بیزانس تأثیراتنه عطف ایدیه رک ، عینی زمانده سلجوقلرک سنی اولدقلرینک [۴] قبولی قطعاً خطادر . نته کیم قونییه بنالرنده کوروله بیلن اوصاییسز

[۱] شارل شفر : سیاستنامه ، نظام الملک طرفندن سلطان ملکشاه ایچون تألیف اولونمش اصول حکومته متعلق اثر ؛ ش . شفر طرفندن طبع و ترجمه ایدیلش فارسی نسخه (فرانسزجه) یاشایان شرق دیللی مکتبی نشریاتی ، اوچنچی صیره ، جلد ۷ ، ۸ و علاوه ، اوچ جلد ، پارس ۱۸۹۱ ، ۱۸۹۳ ، ۱۸۹۷ . بائیکز : له تون قاتون ، آسیا تاریخنه مدخل ، منشأ لردن ۱۴۰۵ ه قدر تورکلر و موغوللر . پارس ، (فرانسزجه) . وضوحدن عاری ، فقط مؤلفنک چوق او قومشانی و احتوا ایتدیکی کثرتلی معلومات و معطایات دولایسیله اولدجه قیمتلی برکتایدیرکه تورانجیلرک انجیلیدر . بو خصوصده اک زیاده علاقه یی اولان فصللر شولردر :

تورکلر ، اسلامیت ، موغوللر ، موغوللر دورنده آسیا ، تیمورلنک و اسلامیتک ظفری . سیاستنامه حقنده ده ۱۵۳ ، ۱۶۲ ، ۱۸۰ ، ۱۸۲ ، ۱۹۰ نجی صحیفه لره مراجعت .

[۲] بائیکز ، ق . بارییه دومه یینار ، ایران لغتی ، پارس ۱۸۶۱ ، ص ۴۵۵ (فرانسزجه)

[۳] بو خصوصده تعمیمی بر صورتده قسماً کوستاومه ندلده فرانسزجه « اسکی ویکي صنعت

مجموعه سی » نك ۲۲ نجی جلدنده کی « آناطولییده سلجوق آبدلری » نده معلومات ویرمکده در .

[۴] بائیکز ، فریدریش زار ، آناطولییده سیاحت ، برلین ۱۷۹۶ ، ص ۶۸ و متعاقب . (آلاجه)

(چار علی) (؟) دیدکری شیلز بانیلرینک شیعی روحیت وذهنیتلری حقنده ایسته نیلدیکنندن
اعلا حجلر تشکیل ایتمکده در .

فی الواقع ، شیمدی به قدر روم ساجوقلری حقنده کی تاریخی خبرلر بزه نه قدر جزئی
مقدارده صیزمش بولونورسه بولونسون بر نقطه جرح ورد ایدیلر بر صورتده ثابت
و محققدر . اوده شودر که : روم دولتک بوتون سیاسی و دینی حیاتی تماماً ایران تأثیری
آلنده بولونویوردی . شعرده ، سرای دواژنده منحصر آفامی لسانی استعمال اولونویوردی .
اوزماندن قالمه متفرق بعض اهمیتسز ادبی بقایا بلااستثا فارسی یازیلشدی . عجم خواننده لری
قونیه ده کندی آنا دیلارنده غریب سودا شریقلری و البهی تورکولر ترنم ایدیورلر ؛ روم
سلطانلرینک مناقبی ده ینه ایران لساننده ترنم و تحریر اولونویوردی . بو مناسبتله ساده جه
م . ت هارنسمایه سنده کشف اولونان ایه بیی (وفاتی ۱۲۷۲) تاریخی فی خاطر لاتمق
کفایت ایدر . بو کتابک واقعا بر تورکجه نسخه سی ده المزده ایسه ده بونک آکلاشیلمه سی
۱۳ نجی عصرده وجوده کتیریلش فارسی مختصری سایه سنده اساسلی بر صورتده قولایلاشمشدر .
ایشته کذا in usum delphini نامه (؟) اصلنده فارسی اوله رق تألیف ایدیلش اولان بو
وقایع نامه مدنیت تاریخی نقطه نظرندن چوق یوکسک بر قیمتی حائزدر . چونکه آلآن بر
زمانکی کوجبه لکلرینک واضح ایزلرینی محافظه ایتمکله برابر مدنیت و عرفان اعتباریله
ایرانه [۱] تابع بولونان ساجوق سرای حیاتی صوک درجه جانلی بر صورتده کویستر مکنده در .
بناء علیه یالکز روم ساجوقلری حوزده سی ایچون شیعی اهرام دینی رسمی دین اوله رق
قبول ایتمکده تماماً حقلی اوله بیلیرسه کده بویکی حاکمیته تابع اولان اهالی ایله ، فاتحلرک
بویوک کتله سی بودینک صادق و شاشماز سالکلری تاقی ایتمک قطعاً دوغرو اولماز .

ساجوقلرک اسلامیتی قبول ایتزدن اول ، هانکی دینه معتقد اولدقلری مسئله سی

[۱] باقیکز : ساجوق تاریخنه دائر متلر کلیاتی ، ناشری م . ت . هاوتسما ، ۴ جلد ،
لایدن ۱۸۸۸ ، ۱۸۸۹ ، ۱۹۰۲ - نجیب عاصم ک تورک تاریخی ، استانبول ، ۱۳۳۰ طبعی نده کی
افاده سنه کوره ابن بکی اصلی فارسی اولان وقایع نامه نک مراد ثانی زماننده (۱۴۲۱ - ۱۴۵۱)
دفتردار جعفر چلبی زاده طرفندن تورکجه به ترجمه سی در . بوبابده باقیکز ، م . ت . هاوتسما ، اسلام
آنسیقلوپدیسی ، ج ۲ و ابن بیی نک اثری . روسجه « شرق عتیقاتی » مجموعه سنک ۴ نجی جلد ،
۱۱ نجی جزء ده ، پترسبورع ۱۹۱۲ ، استفاده لی بر خلاصه بی حاویدر . ینه باقیکز : آلمانجه « اسلام »
مجموعه سی ، ج ۴ ، ص ۱۳۵ ، نومرو ۹ .

آنجا ق فرضی بر صورتده حل اولونه بیایر . تورک بویلی آره سنده شامانیستیک یاننده خریستیانلغک بر سکی نکه ده موفعی اولدیغنه دأر مختلف قرینه لر موجوددر . اسرائیل (که سلچوقک اوغللرندن برینک آدی ایدی) میکائیل ، یونس ، موسی ، کبی غریب انجیلی - خریستیان اسملرینک اوزمانلر خریستیان قافقاس قوملریله اولان قومشولاق ایله ایضاح ایدیله بیله چکی ظن ایدیلش ایسه ده دانیل خورلسونه و ریلرلم رارلوف طرفلرندن میدان چیقاریلان نسطوری مزار کتابلری [۱] سه می ره چیه دیدکاری یدی صوایالتنده کی تورک بویلی آره سنده خریستیانلغک قوتله منتشر بولوندیغنی واضحاً اثبات ایتمکده در . پترسبورغک رأینده مصیب اسلام مدقی و بار تولد یوکا دأر اوزونجه وقاعت بخش بر مقاله نشر ایتشدرد . [۲]

بوندن ماعداینه روم سلچوقلرند قسماً کندی اراضیلری اوزرندن کچن اهل صلیب سفرلری دولاییدیله غرب خریستیان قانی قاریشمه لری ده اولویوردی . حتی تولوز و سترزیل قوتی دردنجی ره یمنونک (تولدی ۱۰۴۲ ، وفاتی ۵ شباط ۱۱۰۵ ، طرابلس) همشیره سی ایزابلا واونکله برلکده برچوق کبار فرنک قادینلری سلچوق بکلرینک حرم دأرلرینه کیرمشلر ، بونک اوزرینه ایزابلا برنجی قلیچ آرسلان (وفاتی ۱۰۸۷) طرفندن تزوج ایدیلرک بوصورته روم سلطانلرینک جده سی اولمشدی . بوکی خاندان مناسبت وارتباطلرینه مملکتک دینی احوال ووضعی ایچون شموللی برتأثیر عطف ایتمکدن چوق اوزاق بولونقله برابر ، بالخاصه ایلریده کوره جکمز وجهله ، منفرد اولمایان بو حاللرک ، سلچوقلرک اللرنده کی خریستیان اساس خالقنه قارشى وضعیتلرینه آز چوق مؤثر اولدیغنی ظن ایدیورم .

آناطولینک یرلی سکنه سنک دینی نه درجه تبدیل ایتش اولدیغنی حقنده هیچ برشی سویه نه من . آنجا شوقدری یک محتمل اوله رق قبول ایدیله بیایر که اسکیدن بری موروث خریستیانلق بوسبوتون مجادله و مقاومتسز ترک وفدا ایدیله مش ، بلکه اسلامیتک یکی قائم

[۱] باقیکنز : سن پترسبورغ ایمپراطور آقاده میسی مظهره لری ۱۸۸۶ ، ۱۸۹۰ و ۱۸۹۷ سنه سی جلدلرنده و . رادلوف ک قسماً اشتراکیله نشر ایتدیکی « سه می ره چیه (یدی صوایاتی) سریانی مزار کتابلری » (آلمانجه)

[۲] باقیکنز : و . بار تولد : روس عتیقیات جمعیت ایمپراطورسی شرق شعبه سی بازیلری ، جلد ۸ ، « موغوللردن اولکی دورده تورکستانده خریستیانلق » پترسبورغ ۱۸۹۳ ، کذالک ن . پتروسکی « تورکستانده خریستیانلق مقاله سنه دأر » عینی یرده ، ص ۱۵۳ و متعاقب . (روسجه)

اولدینی یرلرده آلتدن آلتنه ینه یاشامقده دوام ایتمش و دین مدققلرینه بوقدر زحمت و مشکلات ایقاع ایدن اوغایت عجیب و مراقلی اعتقادلرک اختلاطی موجب اولمشدر .
 بوتزهر وانکشاف ایتمکده اولان سلچوق مدینه آکسزین موغول حکمداری جنکیز خان ک ایما ییلدیریمی چارپدی . آناطولی کندیسینک حکم وتابعیتی آلتنه کیردی . فقط بوموقت ایدی ، بناءً علیه مملکتک دینی انکشافی ایچون برتأثیر واهمیتی حازده کیلدی . بوندن صرف نظر ، شوجهت همان محقق کیدرکه جنکیز خانلرک قبول ایتمدیکی اسلام عقیده سی شکلی اساس اعتباریله سلچوقلر ککندن همان فرقسز ایدی . مثلاً شوواقعینی خاطرلانه که هولاکو مورخ ابن الطقطقه طرفندن دوغوردن دوغروییه علی نک خانی ووجدلی برعلوی صفتیله پک طاشقین بر صورتده تجیل ایدیلش ، عاداتماویله شدیدریشدر . [۱]
 خریستیانلرجهده کندییی شایان دقت تسامحکارلیی ، حتی خریستیان دوستلنی سببیله چوق محترم طوتولمقده ایدی . قصه برزمان دوام ایدن موغول حاکمیتندن سوکره آناطولی برطاقم (طوائف ملوک) اله قولای برنکار کبی دوشمشدر . [۲] مع مافییه سلچوقلر یایتخلری اولان قونییهده سونوک وظاهری برحیات یاشامقده دوام ایتمشدر .
 آنجا ، منسوب اولدینی سلسله ک صوکنجیسی اولان علاءالدین ۱۳۰۸ ده زهرله نهرک اولدیکی زمان یاریم آطه برطاقم طوائف ملوکه انقسام ایتمشدرکه بونلرک چوق قاراقلق اولان تاریخلری بزی بوراده دهها زیاده مشغول ایدمز . یالکیز شو قدرنی تبیین ایدم که بوبکلرکده علویلهکه منسوبیتلری بلااعتراض اثبات اولونه بیلیر . بونک ایچون مثلاً ساده جه « نوره صوفی » دیدکلری معمه الی شخصیتی ، اوندن نشأت ایدن قره مان اوغوللرینی ویاخسود آیدین ، حمید ، تکه (تکه تورکچهده ارکک کچی در) بکلرینی دوشونویورم .

[۱] الفخری ، مؤلفی ابن الطقطقه ، عربجه متنی ، ناشرق . ه . دهرینورغ ، بارس ۸۹۵ ، ص ۹ . کذالک باقیکنز : ل . قاهولی ، مذکور اتر ، ص ۲۲۸ .
 [۲] آناطولی طوائف ملوکی حقهده عثمانلی لساننده پک مهم شیلر نشر ایدیلشدر . ازجمله خلیل ادیم پک طرفندن تاریخ عثمانی انجمنی مجموعه سی ، ۱۹۱۳ سنه سی ، ۱۱ نجی و ۱۹۱۲ سنه سی ، ۱۲ ، ۱۳ ، ۱۴ نجی صاییلرنده « قره مانلره عائد کتابة ووثیقه لر » که آریجه طبع اولونمشدر . دهها سوکره کی تاریخی ایچون « مارینو سانوتو » نک روزنامه سی چوق قیمتی مالزمنه بی حاویدر . تکه اوغلی نه عائد بر تدقیق هنوز موجود اولمایوب حمید اوغلی ایچون باقیکنز : ی . ه . مورتمان ، اسلام آنسیقلوپدیسی ، ۲ نجی جلد .

مع مافیه بوتون بواهمیتسز طوائف ملوکه نظر آ ۱۳ نجی عصر دونومنده بردن بره تاریخک قارا کلغندن چیقهرق ، ابتدا ، کندیلرینه کوستریلش اولان اوفاق براراضی یی ، اوندن صوکره نهایت سلجوق سلطنتک پارچه لایمهی و کندیسنه وارث اولان بکلککیرک حکم ونابعیته آ لینمهی سایه سنده بوتون آناطولی یی ، مطابق بر صورتده ملنکیت وتصر فلرینه آلان یکی برعشار هیئت کیرک چوق دهامهمدر : اوده عثمانی قومی در . بونک زرددن کلدیکی و کندیسنی شرفدن کوچیه سوق ایدن سبب نه اولدیغک کدیگسز بر صورتده کشف واثباتی هنوز علمک تدقیقات و تحریاتی ایچون میسر اوله مامشدر . بوتورکن بویلرینک اولکی سرگذشتلرینی درین برقارا کلک اورتیمکده در . عجبا بونلر آنا یوردلرندن ناصل بر دین کتیرمشلر ونه وقتدن بری اسلامیه کیرمشلر در ؟ ت . تولده که ۶۰ سنه اول بوقومک ایلمک جدی اولان عثمانیه ک تمامیه عرب - اسلام اسمنی طاشیدیغی حالده باباسنک ارطوغرول وعموجه لرینک سونقور ، کون دوعدی ، دوندار ، حتی قارداشلرینک بیله کوندوز آاپ ، صاری بالی کبی مشرک دییه بیله جگمیز غیر اسلامی آدلری اولدیغنه [۱] جلب انظار ایله مشدر . حالبوکه دیگر طرفدن دده سنک آدی سلیمان اولدیغی سویله نیور . وباشقه بربرده عثمانک اسلامی ایلمک قبول ایتدیکی زمان اسکی اسمنی دکیشدیرمش اولدیغی فرضیه سنی سرد ایتدیم [۲] . مع مافیه بونکله ده سلیمان آدی ایضاح ایدیلش اوله ماز . مکرکه بونک ایچون ده توراتک سالومون ی اساس اتخاذایدیلش و کندیلرینک صویداشلری اولان اولکی سلجوقلرده کی خرسستانی - انجیلی اسملرک ظهورینی موجب اولان عینی عامللر بونک ایچون ده قبول ایدیلش اوله .

خلاصه ، عثمانیلر سلجوقلرک بوتون میراثنه صاحب اولدیلر . دینی احوال اسلاملاشمه نک کیتدکجه ترقی ایتمه سندن باشقه برتحول گورمدی . بو یکی سلطانلر زماننده ایسه اولکی

[۱] باقیکنز : آلمان شرق جمعیتی مجموعه سی ، ج ۱۳ ، ص ۱۸۲ ، نوط ۳ ، ص ۱۸۳ . کذا بنم شیخ بدرالدین حقنده کی تدقیق ، ص ۱۱ « اسلام » مجموعه سی ، ج ۱۱ ، برلین ۱۹۲۰ ، (آیری نسخه اوله رق) .

[۲] باقیکنز : بدرالدین ، ص ۱۱ ، نوط ۲ - شایان نظر درکه ، عاشق پاشازاده تاریخی باصمه سنده ، استانبول ۱۳۳۴ ، ص ۱ ، س ۳۰۰ . مؤتمک جدینک اسمی بوتون یازمه لرک اشهاد ایتدیکی وجهله هر حالده « سلمان » اولدیغی حالده بردن بره « سلیمان » اوله رق کورولوبور ، عجبا عثمانک دده سی نک ده آدی بو دکلیدی ؟ شیبی ایرانده سلمان پالکک چوق بارز اهمیتنه بناء بو کیفیت مسئله یه غریب بر رنگ بخش ایتبورمی ؟ بوکا لطفاً نظری جلب ایدن ی . ه . مورتمان اولمشدر .

اولدیغندن چوق ده‌ا کنیش بر مقیاسده کنج عثمانی دولتک معنوی و دنی حیاته تأثیر اعتباریه کندیسنه عظیم بر شدت و وسعت عطف و اضافه ایدیلهسی لازم کان شمره مجزوبلربنک مملکت کلوب طریقه‌لری حادثه‌سی وقوع بولویور .

دیمک ایسته‌یورم که درویشلر و بونلرک نشر ایتدیکی صوفیلاک حاکم بر موقع آلیور . یونلر بردفعه‌ده مملکته کلش دکلردر . ده‌ا سلچوقلر زماننده بر چوق رجال صوفیه ، مقر اولیا [۱] اولان بخارادن کلوب ، آناطولی‌یه جماعته کیرمشلر واوراده کرک سرای کرک اهالی طرفندن خواهشله قبول ایدیلشلردی . ماوراءالنهرک چوق یوکسک طوتولان خلق ولیسی احمد بسوی (وفاتی یاسده ۱۱۶۶ ده‌در) بونلرک هپسی‌نک استاد و پرستیده‌سی ایدی . بو اعتبار ایله بالخاصه خراسان بویابانچی مافلرک منبعی بولنیوردی . طاشکوپری زاده [۲] نک اسکی مأخذ و روایتاره مستنداً ایلاک عثمانی شیخلرینه‌دائر ویردیکی خبرلر کوزدن کچریله جک اولورسه بو آدملرک مدهش میسیونرک فعالیتلری حقنده آز چوق بر نظر الله ایدیله‌بیلیر . هرکوشه و بوجاقده زاییدلر و معموره‌لر تأسیس و انشا ایدن وچله خانلر آچهرق معتقد مریدلری « سلوکلری » دائرة‌سنه آلانلر بونلردر .

بو صورته بر چوق « طریقت » لر بو طوراق اوزرنده مانطار کبی بیتمکده ایدیلر (!) . بونلردن بالخاصه ایکینسی ذکر ایدلم : بریسی جلال‌الدین رومی‌نک تأسیس کرده‌سی اولان مولویه دیکری‌ده اوندن ده‌ا آز معروف اولمایان صامی بک‌مقاسه ولی [۳] طریقتلریدر .

[۱] مارتین هارتمان‌ک آلمانجه « اسلامی شرق » مجموعه‌سنک ۱ نجی جلد ، ۶-۱۰ نجی جزئده‌کی « کاشغارستانده خواجه‌لرک حاکمیتی » نه دائرتد کره‌سی‌ده « برلین ، ۱۹۰۵) بوکا متعلقدر .

[۲] باقیکنز : طاشکوپری زاده ، شقائق‌الهمانیه ؛ بونلردن ایکی عربجه باصمه‌نک بریسی کینارنده ابن خلکانک و فیات‌الاعیان و انباء‌الانباء‌الزمانی حاوی اولاق اوزره ۱۲۹۹ ، بلاق ؛ دیکری ۱۳۰۰ قاهره ، طبعیدر . برده محمدالمجدی طرفندن بابیلشمش تورکجه ترجمه‌سی وارد کرکه ۱۲۶۹ ده استانبوله باصیلمشدر .

[۳] حاجی بکتاش حقنده محمد ثریانک ساجل عثمانی‌سی اولدجه فائده‌لی معلوماتی جاویدر ، ج ۲ ، ص ۲۲ . بوراده منسوب اولدینی طریقتک ارشاد سلسله‌سی مندرجدر . کندیسنک برصیره مریدلری‌ده ، از جمله قوواجق ، هاجم سلطان ، صاری اسماعیل ، رسول بابا ، یونس امره ، طابوق امره ذکر اولونویور . نیشابورده مشهور احمد بسوی‌نک خلیفه‌لرندن بری اولان شیخ احمد قیزی آلمشدر . [۴] باقیکنز : ص . ر . تراوبرایج « علویلر یاخود علی پرستلر » هاروارد الهیات مجموعه‌سی ، ۱۹۰۹ ، ج ۲ ، ۹۳-۹۴ ، بالخاصه ص ۹۴ یوقاریسی « مولویه تاریخی ایچون شونلرده استفاده‌لیدر : شمس‌الدین احمد افلاک‌نک منافب‌العارفین‌ی که قله‌مان هوا آر « دونوچی درویشلرک اولیالری » نامیله

ایکیسی ده ایمانی علی پرستلک طرفلریدر . هر ایکیسی ده سلسله لری پیغمبرک دامادینه ایصال ایتمکده درلر .

بو دینی اخوان جمعیتلری عثمانلی حکمدارلرینک حرارتلی تشویق و حمایتلری سایه سنده فیض و انکشافه مظهر اولویورلردی . قدیم عثمانلی مورخلری بروسه و ادرنه سرایلری طرفدن یاپیش اولان زنکین و قفلر و تکیه تأسیسلرینه داند خبرلره دولودر . بالخاصه بو یکی کلنلری ، اللهک رسوللری کی ، شوق ایله استتبال ایدن خلقلک مختلف طبقه لرندن کنیدیلرینه تخصیص ارلوان هر طرفی تبرعات دوریشلره قیددن آزاده ، بر مراقبه حیاتی تأمین ایدیوردی . بو مسافرلره قارشى کوستریلن لزومندن فضله اعتمادک پک یقینه بو کنج عثمانلی دولته نه قدر تهلیکلی اوله جنی هنوز عقللردن بیله کچمیوردی . دهها سلچوقیلر زماننده بویه مملکته یابانچی بر طبق دوریشلرک ، دولتک نظامنه قارشى عصیان ایله سلطنت خاندانی علیهنده قیاملرده بولونمه لری کی حاللر نادر ده کیلدی . وه نسانه دربروره « مرآت توارینخ » عنوانی لاتینجه اثرنده ، هر حالده بر شرق اصلنه استناد آویا خود بر اهل صلیب تذکره سندن اقتباساً بویه بر حادثه یی بوتون تفصیلاتیه تصویر ایتمشدر . [۱] بو بونک گی دیگر حکایه و روایتلردن شو یابانچیلرک یرلی خلق غندنده نه قدر بویوک بر نفوذ و اعتباره مالک بولنش اولدقلری بالواسطه آکلاشیلیور . هر نه قدر او زمانلرده آناطولیده کی دینی جریانلری تقرعاتیه کافی درجه واضح بیلمیورسه قده بو هر حالده سنی دوشمانی اولان یولداشلرک سرای واهالی نزدنده کوردکاری اعتبار ، حتی اولیا درجه سنده تعظیم ایدیله لری کیفیتنه ابتناء قریم عثمانلی اولکده سنده شعبیلکک انتماری حقنده بعض استتاجلره جرأت ایده بیلیرز . تورکجه

پارس ، ۱۹۱۸ ، ۱ نجی جلدنده فرانسیزجه ترجمه سنی یامشدر . مع مافیه احتوا ایندیکی قیمتی معلوماته بناءً مولوی غالب دده نك (وفاتی ۱۲۱۰ ، ۱۷۹۵ غلطه) « تذکره شعراى مولویه » سی دهها مهم و قیمتیدر . ویانه ده (فلوگل قاتالوخی ، ۲ ، ۳۱۲ ، نومرو ۱۲۵۷) بر یازمه نسخه سی موجود اولوب علی انوری نك ، ۱۳۰۹ ده استانبولده طبع ایدیلش اولان « سماعخانه ادب » نده ده مقتبس پارچه لر حالنده کورولمکده در .

[۱] باقیکز : وه نسان دو بویه نك پراکنده آناری و مرآت توارینخی و مطالعه لری ، هه لشتاد ۱۶۳۵ ، ص ۱۵۵-۱۵۶ « ده تیرانیده پایه روئیسسوله ثت ثین تورقوس ده باققا تسیونه » بوراده کی « پایه روئیسسوله » شبهه سز « بابا رسول الله » اوله جقدر . عجبا بونکله یوقاریده ذکر ایتدیگمز ، « بابا رسول » می یا خود « بابا اسحق » می (باقیکز : ت . م . هاوتسما ؛ سلچوق تاریخنه عائد متنلر کلیاتی ، ۴ نجی جلد ، ص ۲۲۷-۲۳۰ ، لابدن ۱۹۰۲) یوقسه باشقه بر بابامی مراد ایدیلدیکی هنوز تعیین ایتمه مشدر .

اثر لر بوبابده همان اساسی بر صورتده ساکت قالیورلر. فقط عینی زمانده بودرویش و صوفیلرک خداپرستانه حرکتلرینه دائر صافیانه بیان تقدیرات و حیرتدن خالی قالمیورلر. شمیدی به قدر باصیلمش ازلقی صورتیله بزم ایچون قابل و صول برحاله قونان عثمانلی تاریخلرنندن کاسکیسنک مؤلفی بولونان عاشق پاشا زاده بیله، قونیهدد بالاخره بوتون صوفیلرک عن جماعه قتللرینه منجر اولان [۱] بو دوریش عصیاننده مدخلدار بولونان بابا الیاس ک پیرویدی.

مع التأسف بز کرک ایلك عثمانی دولتک اجتماعی نشکیمونی [۲] و کرک اوراده ظهور ایتش اولان دینی بولماشلور و قارداشلقلر [۳] حقنده هنوز پک زیاده قارا کلقدیمیز. ابن بطوطه ۱۴ نجی عصر اورتالرنده (۱۳۳۳) آناطولی احوالی حقنده چوق شایان دقت بر تصویر راقمش ایسهده ینه بوارکک برلکلمی آکدیرر جمعیتلرک [۴] - که بونلره حاجی بکتاشکده بو صیرهده تأسیس ایتش اولدیفی روایت ایدیلن یکیکچریلر [۵] داخل ایدیلک

[۱] باقیکنز: عاشق پاشا زاده، نارنجی، استانبول، ۱۲۳۴، ص ۱، س ۵، بدرالدین ص ۱۴، نوط ۳، پ آ. قرافت «وبانه شرق اقامه میس عری، فارسی و تورکجه یازمه لری فهرستنده ویانه ۱۸۴۲، ص ۱۲۶، (روما ارقامی) ۳۱۵ ده، ۹۹ نومروده، ۸۳۷ - ۱۴۳۳ ده وفات ایتش اولسی لازم کلن بر «پیرالیاس» ذکر ایتکده در. قونی عصبانی غیاث الدین زماننده، که ۱۲۳۵ - ۱۲۵۹ آرده لرنده، وقوع بولمش اولدیفی روایت ایدیلدیکنه (باقیکز: طاشکوپری زاده - مجدی، مذکور طبع، ص ۲۳)، حالبوکه عاشق پاشا زاده آنجق ۱۵ نجی عصرک ایکنجی نصفنده یاشامش اولدیفنه کوره بو بابا الیاس می یوقسه باشقه بر بابامی قصر ابدلرکندن شبهدهیم دیه بیلیم. زماناً بو مراجعت ایتدیکنم یازمهده ذکر اولونانی موضوع بحث ایتک ایجاب ایدر. اساساً بوراده برده ۸۶۰، ۱۴۵۵ ده وفات ایتش اولان بر «بابا رسول» وارد.

[۲] بونک ایچون باقیکنز: شیخ بدرالدین، ص ۱۱، نوط ۱، که بوراده بعض اوافق معلومات ویریلشدر. بو ساحهده همان ده هیچ برتجری یاپلمشدر. حالبوکه «ارکک برلکلی» نک قدیم عثمانلی اولکه سنده کی اهمیتی نه قدر اعظام ایدیلسه لایقدر.

[۳] بوکی قارداشلقلر حقنده ابن بطوطهده روایتلر وارد. مثلاً ۱، ۵ ده ییلان ییین احمدیلر (رفاعیلر)، ۱، ۴۵ ده اصفهانده بر «کاو» اداره سنده بولنان «ارکن دلیقانیلیر جماعتی» حقنده؛ بالخاصه ۲، ۲۸۱ - ۲۸۲ ده «سراویل» حقنده ویردیکی معلومات اونغون و قیافتلر تاریخی ایچون مهمدر. ههرمان تورنینغ (تورک کتبخانه سی، ۱۶ نجی جلد) یی تشکیل ایدن «مسلمان جمعیت برلکلی» تدقیقاتنه دائر بعض مطالعات «عنوانلی اثرنده، برلین ۱۹۱۳ (آلمانجه)، بوراسنی کوزدن قاچیرمشدر. [۴] باقیکنز: هملوات ریتز، آلمانجه «اسلام» مجموعه سی، جلد ۱۰، ص ۲۴۴ - ۲۵۰.

[۵] باقیکنز: ه. شورتس، یکیکچریلر، پروسیا سالنامه لری، جلد ۱۱۲، برلین ۱۹۰۳ ص ۴۵ - ۴۷۹. بو ذات یکیکچریلرک ارککلر برلکی خصوصیتی پک دوغرو قاوارامشدر. بونلرده

ایجاب ایدر- صورت ظهور و نشانی مسئله سی آچیق قالیور. بوراده جنکجو بر تورکمن
عشیرتنده هر حالده وجودی فرض اولونه مایه جق شکله بر مسافر پرورلک حکم سوربور.
وعرب سیاحلک پک جانی تصویر ایتدیگی گبی، هر طرفده یولجیلره مخصوص قونوق اولری
قابولرینی آچور و بوتون مملکته یایلمش اولان «اخیه» [۵] الفیتان «دیدیکی بر جمعیت
کنجرفوت برلکی» نامیلله، مملکتلرندن کلوب کچن حاجی و غریبلری ابانه واعاشه ایتکی
گندیلرینک اکیوکسک وظیفه لری تاقی ایدیوردی. انقره اخیارینی [۶] بو اسکی تشکیلاتک بقایا
و عکسلری گبی تاقی ایتگده حقلی دکلسهک او عصرده بو حاللرک چوق اوزون بر زمان
دوام ایتمهش اولدیغی قبول ایتک جائز اوله بیلیر [۷]. تیمور استیلالری ایلله موقه صارصلیمش

«ارکنلک» قیدینه دائر بعض معلومات ایچون باقیکز: آ. ه. لایبار، عثمانلی ایمرطورلنی حکومتی
کبریج، ۱۹۱۳ (انکیزجه)، ص ۷. یکچیرلرک مناستر کشیشلرینه مشابه تشکیلاتلری او. غ.
وان بوسبه قک نظرینی جلب ایتشد.

[۵] ابن بطوطه (اخی) کلله سنی یا کلش برطرزده عربجه. اخ، قارداش کلله سندن اشتقاق
ایتدیر یور، حالبوکه ژان ده فی نک ژورنال آزانیك، ۱۹۲۰ ده کوستردیکی وجهله، بو ۱. شووایلهک
۲. اخوانلق، ۳. اصنافلق معنلرینه کلن تورکجه بر کلله در.

[۶] بونلر حقنده باقیکز: شیخ بدرالدین، ص ۱۰۱ و اوراده طویلاغش اولان منبعلر.

[۷] عثمانلی اولیکه سنده کی لونجه لر حقنده باقیکز: اولیانک ۱ نجی جلدده و بر دیک معلوماتدن

ماعددا (بونک ایچون باقیکز: یولیوس گهرمانوس، کله تی سه مله، جلد ۹ - ۱۹۰۸ و جلد ۱۰

۱۹۰۹، بودایشته) میس قونستانس - سوتلف ک انکیزجه «فورنایتلی ریو» جلد ۶۰

۱۸۹۶، ۸۲۰ - ۸۲۹ صحیفه لرنده کی «تورکیا لونجه لری»، کذالک ه. شورتسک آلمانجه «علوم

اجتماعیه مجموعه سی» بیل ۶، برلین ۱۹۰۳، ۶۸۳ - ۷۰۶ نجی صحیفه لرنده کی «تورک بازار و لونجه لری»

مقاله لری. سیروم. رهمه سی ک «تورکیاده اون ابکی سنه لک سیاحت انطباعلری»، لوندره ۱۸۹۷

(انکیزجه) اثرنده کی تورکیانک آناطولییه کی سفلرینه مدیون اولدینی «شیلره متعلق ۱۱ نجی فصلنده

» بو اصناف جمعیتلرینک تورک لرنک سفلرندن آلتش اولدینی فیکرینی بو درجه شمولیلله قبول ایدهم -

تورک لرده «فتوت» ایچون بالخاصه بریتیش موزه ثومده کی ابکی یازمه: آرنده ل اور. ۸ که (باقیکز:

ریو، تورکجه یازمه لر فهرستی، ص ۲۳۹) متعدد و چوق مهم قسملری احتوا ایتکده در. (۱:

اهل فتوت جماعتنک آداب و ارکانی؛ ۷. فتوتک اصول اساسیه سی؛ ۹: سلمانیلر طریقتنک وبا

اوستره و بیله کی اخوانک منشأ و قواعدی) - تورکجه «فتوتنامه لر» هان آوروپانک هر کتبخانه سنده

موجوددر. شوبله جه طویلوچه ذکر ایدیم: برلین، یازمه لر، ۵، ۲۶؛ درسده، یازمه لر، ۶۵،

۲۶۶؛ غوتا، یازمه لر، تورکجه، ۴۵، ۱؛ لوندره، هارل ۴۶۳۰؛ ریو، ص ۲۳۳؛

نومرو (روما ارقابی) ۴، بونک ایچون باقیکز. روما ارقابی نومرو ۳ (یکچیرلر)؛ مونیش،

یازمه لر، تورکجه، ۳۰، بوراده «تراشی نامه» یوقاری به سلمانیلره باقیکز: پارس ملی کتبخانه یازمه لری

س.ت. ۹ و س.ت. ۱۷ (۱۶۰۰ سنه سنه باقیکز).

اولان عثمانلی سطوتنک آرتمه سی اوزرینه بودوریشلکک ده نفوذ و تاثیر تهیدکار بردرجه ده قوت و شدت اکتساب ایتمشدر .

بو ایکنجی دفعه کی موقت موغول جا کیتی بو انکشافی قطعاً خلددار ایتمه مشدر . تمامیه برعکس . حتی بویوک فاتحک آناطولی شیخلرینه نه قدر واسع بردرجه ده مساعد و لطفکار داورانمش اولدینی کیفیتی [۱] هر حالده دقتنری پک فضله جلیه لایقدر . فقط بو جهت و ... د. سمیرنوف ک «ربانامه ده کی «سلجوقچه بیتلر» ی تدقیق مناسبتیه میدانه چیتاردینی واقعه و حقیقتلردن صوکره ، تیمورک صوفیلکه پک زیاده قریبکی اولان برطریقته منسوب اولدینی نک محقق تلمی ایدیله بیله چکی [۲] درپیش اولدینی تقدیرده قابل ایضا حدر . عثمانلی جا کیتنک یکیدن تأسیسندن صوکره ایرانلی درویشلرک عثمانلی خاندانی و تورانی حکمدارلر شجره سنه قارشی قصدلر ترتیب ایتدکاری حاللر تکثیر ایتمشدر .

بو اساسده ، یعنی ۱۵ نجی عصر دونومنه دوغرو عثمانلی ایلمنده ایراندن کلن دینی مرجریان کیتدکجه نافذ و تهیدکار بر حال و شکل کوستریور : اردبیلده صوفیه مذهبی [۳] .

[۱] باقیکنز ، شیخ بدرالدین ، ص ۸۵ .

[۲] باقیکنز : و . د . سمیرنوف ، بین الممال ۱۱ نجی مستشرقلر قونفره سی مذاکره لری ، قسم ۳ ، یارس ۱۸۹۹ ، ص ۱۴۳ و متعاقبه ، سلجوقچه دیدکاری بیتلر و تورکرده خرسیتیانلق مقاله سی «فرانسزجه» . — مشهده امام رضا کتبخانه سندده بولونان بر وقفنامه لک که «وقفنامه امیر تیمور براملاک شیخ صفی الدین و اولاد» در تیمورک دینی نقطه نظرندن غیر قابل انکار بر صورتده علویله که اولان نسبتی بالواسطه اثبات ایتدیکی فرض اولونا بیلدر . باقیکنز : و . ایوانوف ، انکلیز شرق جمعیت قرالیه سی مجموعه سی ، ۱۹۲۰ ، ص ۵۴۹ ، و ص ۵۷ (انکلیزجه) — کذلک شامک بوجهانکیر طرفندن ضبطه دائر اولان وائی مجهول بر عثمانلیجه تاریخک روایتی ده شایان نظر در . اوراده کویا کندیسینی «یزیدی» ، یعنی معلوم اولدینی اوزره ۱۰ تشرین اول ۶۸۰ ده کربلا ده حسینی تهیدایدن معاویه نک اوغلی خلیفه برنجی یزید منتسی ، کبی کوسترمش ، بوسیله ایله شامده بولونان ۱۰۰۰۰ یزیدی کنندیسنه جلب ایتمش ایش . له توفلا و بوسک لاتیجه «اسلام تورک تاریخ» نده فرانقفورت (ماین) ۱۰۹۰ ، ورق ۳۵۷ ، ۵ و متعاقبه ترجمه سی موجود بولونان بونون بروایت (ینه باقیکنز : ورق ۳۷ ، ۱۴ و متعاقب ؛ کذلک فرانسیسکوس آمه سفینه منهنسکی ، نک ، آنا تومه سه قوندی مونستروزی یارتوس ، عینی یرده ، ویا ۱۶۷۱ ، ص ۹) عاشق پاشا زاده تاریخی ص ۷۷ ده یوقدر ، بوراده ساده جه تیمورک ، یزیدک قبری کشف ایدوب تحفیر ایتدیکی حکایه اولونوبور .

[۳] بولک ایچون دها مفصل اولقی اوزره باقیکنز : شیخ بدرالدین ، ۷۸ و متعاقب صحیفه لر و بوراده قید ایدیلش اولان اوروپا و اسلام اثرلری و مارینوسانوتونک صفولرک ایلک تاریخی حقنده ویردیکی خبرلری آ . ج . براون نامنه چیقاریلان نسخه ممتاز (کبرج ، ۱۹۲۲ ، ص ۲۸-۵۰) ده

اوراده ۱۴ نجی عصرک ایلك ربغنده صفی الدین اسمنده بویوک بر صوقی شیخی واردی که سلسله سنی علی به قدر ایصال ایدیور ، و ۱۲ ایلول ۱۳۳۴ ده مظنه گرامدن اوله رق فنا دنیاسندن ارحال ایتمش بولونویوردی . گندیسنک اولاد و احفادی بو تقوی و مراقبه « سجاده » سنه او طه رمش و روحانیلرینک شهرتی بروسه یه سلطانک سراینه قدر وارمش ، حتی هر سنه اردبیله زنکین هدیه لر و دولغون کیسه لر کیتمکده بولونمشدی [۱] .

بوجهت بوتون عثمانلی مورخلرنجه ، اندیشه سزجه ، عادتا منویته تیین اولونمقده در . عثمانلی حکمدارلرنجه بوعطیه لرک ار-الی او قدر منتظم وقوع بولویوردی که بر دفعه اولسالانک آرقه سی کیسینجه شیخ هنییم بوبابده بروسه به شکایت بیله ایتدی . بالخاصه بو آدامک سیاست عامه یه مضر افعال و حرکاتی هر حالده مقرر سلطنتنده ده اوزمان آ کلاشیلیمش اولمالیدر . فی الواقع بو کرفت حرکاتی نتیجه کنیدیسنی قره قویون حدمداری اوزرینه مسیح نردینه النجایه مجبور ایتدی [۲] . اوراده یالکیز بر مسافر کی قبوله ده کیل ، عینی زمانده اوزون حسنک طرز و نلی خریستیان پرستیلرندن بری اولان قاندرینا ایله ازدواجلرندن متولد قیزی خدیجه بکمک دست ازدواجنده نائل اولدی . فطنت جیندک نائل اوله مادیفی شی ، که کنیدیسنک درویشلک اساسی اوزرینه تشکیل ایدیلش [۳] و کنیدیلرینه مخصوص (طبقی بکشتیلر ککینه بکزدین ، آنجق قیرمیزی رنگده) سرپوشلرله (که قیزیل باشلر بو !) تجهیز اولونمش معیق کروهنی بر حکومت حالده قورده رق برله شد بر مکدی ، اون بش یاشنده طورونی اولان

بر مقاله حالده طوپلا یوب نشر ایتدم . ایران منابی هنوز غیر مکشوف بر حالده در . وصفویه لرک-که بو تعبیردن مقصدم ، دوغرودن دوغرویه بو درویش طریقی اولوب (رووو دووند موزولان ، ج ۵۱ - ۵۲ سنده ، پیرس ۱۹۲۱ ، ص ۹۷ نومرو ۵۸ ده یا کلس اوله رق قبول ایدیلدیکی کی حکمدار خاندانی دکلدر) . ایلك تاریخی هنوز تماماً ظلمتله اینجده در .

[۱] باقیکنز : عاشق پاشا زاده تاریخی ، استانبول ، ۱۳۳۴ ، ص ۲۶۴ .

[۲] اوزون حسن حقنده باقیکنز : بعضاً شیخ بدرالدین ، ص ۸۸ . اسلام دینی تاریخنده که کنیدیسنه خاص موقعی هنوز ایجه تنویر و ایضاحه محتاجدر .

[۳] بومارینو سانوتونک روز نامه لرینک ۴ نجی جلدنده ۵۰۰ نجی ورقنده مسطور بر روایتندن واضحاً آکلاشیلیمده در . اوراده بر معنا افاده ایتمین « قومه دی رویشی » برینه « قومه دیرویشی » یعنی « دیرویشی » دوریشلر ، کی دیمک اوله جقدر - بونک اینچون لوندرده هندستان نظارتنده « اردبیلده کی روحانی حکومتک منشأی » نه دائر اولان ۳۶ نومرولو یازمه یه باقیکنز (ه . نه . هندستان نظارتی کتبخانه سنده کی فارسی یازمه لر فهرستی ، اوقسفورد ، ۳ . ۹۹ ص ۲۱۳)

وصفویه تختنک مؤسس و بانیسی بولونان شاه اسماعیل [۱] دحیرت بخش بر صورتده میسر اولدی . بودلیقانیله بر حمله ده بیکلرجه ، یوز بیکلرجه انسانلرک قلبنی جذب ایدن ، کندیسنه قیصه بر زمانده صاغلام تملی بر دولت تأسیسی قدرتی و یرن شیئک نه اولدینی بوکونه قدر بر معما قالمشدر . عثمانلی پاتختنده ، اوزمان غربک بیله وجودندن خبر آلدینی بویکی مذهبک انتشاری خشیتله تعقیب اولونویوردی . اوزمانکی ایتالیان تذکره لری (رولانسیونه لر) فقط هیدنن اوکجه مارینو سانوتونک روزنامه لری (دیارولر) یکی پیغمبر حقنده بر چوق معجزه نما ماصالرله دولودر . بونلره کوره اسماعیلک نظرنده پاره و منصبک هیچ قیمتی یوقدی ، هرشی بلاقید و شرط یکی دینه انقیاد و تسلیمیتدن عبارتدی .

بودلیقانیلر ایچون هیچ بر علوفه آلمقسزین ، سپرلک زره کینمکسزین ، عسکرلک ایفا ایدیور و کندیسسی ایچون وجد و شوق ایله اولومه آتیلدیوردی [۲] . بعض دینی احکام از جمله روایت کوره دوموز اتی کلنک تحلیلی ، شراب ایچمه ممنوعینک رفی کی شیر ، یکی مذهبک معبودی اولان علی طرفندن بوکی تحدیداتک اجرایی غیر ممکن اوله جینی اساسنه مستنداً اصدار ایدیلشدی . مع التأسف صفویلرکدها باشقه عقیدوی فکر و نظرلرینه عائد همان هیچ برشی بیلمیورز . غرب روایتیلرینک چوق کره نقصان و مبالغه لی اوله رق و یردکری معلوماتدن اخذ ایده بیله جکمز فکره کوره بونک اساسی هر حالده قدیم ایران ، وعینی زمانده شبهه سز خریستیان ، عقیده و عادتلرینک صوک درجه شایان دقت بر خلیطاسی اولمق ایجاب ایدیور . بالخاصه اسماعیلک نزدنده تورکلرک تمامیه خلافت اوله رق خریستیانلره قارشی کوروان مساعده کارلق جالب نظردر . جدا کبرلری اولان اوزون حسنک [۳] بر خریستیانی تزویجی و خریستیانلقه سیاست اتحادی کیفیتی ،

[۱] بائیکز : شیخ بدرالدین : ص ۸۵ - ۸۶ .

[۲] شاه اسماعیلک هر طرفده نه بویوک بر شوق و هیجانله قبول اولدیغنه دائر حقیقت پرور مورخ عالی نک ویانه ده کی « تاریخ آل عثمان » یازمه سی ، O. H. ، ۲۰ . آ . (فلوجل ۲ ، ۲۴۱ ، ۱۰۲۲) نجی ورقده ، بویکی حاکمیتک روحنه متعلق ، اوقونه جق ملاحظاته برلکده ، غریب مطالعه لر احتوا ایتکده در .

[۳] اوزون حسنک بالخاصه وندیکله اولان دیپلوماسی مناسباتی معلوم اولوب عائد اولدینی نومرو تذکره لرده مندرجدر . بائیکز : هاقلیوت جمعیتی نشریاتنده قولایلقه قابل وصول بر حاله کتیریلن زه نو وجوزافات باربارو قارداشلرک سیاحت تصویرلری .

خریستیانی فکر لرك بو خصوصده نه درجه بر رول اوینادقلری مسئله سنك تدقیق و مذاکره سنده قطعياً نظردن دور طوتولما مالیدر .

الحاصل ، آ ز زمان ایچنده یکی مذهب آناطولیده غیر سالم بر صورتده انتشار ایتدی . اوزمانکی برون دیکلی نك بیسانه کوره بوتون اهلینك درتده اوچی بوکنج پیغمبر و دیننه طرفدارلقلری اعلان ایتشلردی [۱] . بالخاصه یاریم آطه نك جنوب غرب بنده ، قره مان ك آلت طرفلرنده ، تکه وحید ایللرنده تماماً صفوی کسيلمشلردی . اساساً اورالرده چوقدن بری زمین حاضر لائمش بولونویوردی . دها صدرالدین اسمنده کی ، صفی الدین ك اوغلی ، بوراده اطرافنده وجدلی بر جماعت وجوده کتیرمش ونقله کوره دها اوزمانلردن بری اورالر خاقی ایرانی شیخلره مجلوب بولونمشدی . تیمور ، کذلک قوتله تصریح ایدیلک ایجاب ایلدیکی وجهله ، اوردوسیله کچرکن بورالری اسیر که مشدی [۲] . بوحوالی ایله اردبیل آره سنده مادی و فکری صیقی بر مواصله موجود بولونویور و بورایه اسماعیلک دوشمانلربنه قارشی اولان مجادله لرنده کندیسنه یارديم ایچون آلا ی آلا ی طرفدار کوچ ایدیوردی . بویله بوتون بر قسم مملکتک چوق اوزاقده و برکنارده بولونان پیرلرینك مذهبنه قارشی بوسو کولمز ارتباطی برکیجه ایپیریسنده حصوله کلش اوله مازدی . فی الواقع بو آناطولینك یالکز جنوب غربی طرفلربنه منحصر اولمایان اوزون رپروپاغاندا محصول و نتیجه سی ایدی . ۱۴۱۵-۱۶ ده آیدینده ظهور ایدوب بر آنده روم ایلی طوپراقلرنده ده خیلی طرفدار

بولان سیماونه قاضیسی اوغلی شیخ بدرالدین ك قیامی ، بدرالدین ك بسله دیکی عقیدوی فکرلربنه نظراً ، مطلقاً عثمانلی تختنك زوالنی احضار ایده جك کبی کورون او تهلمکلی وقوعات صیرده سنه داخل اولدیفی کی ، محقق بر صورتده ثابت اولدیفی وجهله ، صفویلرك دینی و سیاسی املربله ده فکرراً رابطه دار بولونمقده در .

وقتیله قونیه عجم معنوی حیاتنك و ادبی فعالیت واقداماتنك مرکز و محراقی اولدیفی کبی عثمانلی حاکمیتی زماننده ده ، بروسه ، بالآخره ادرنه ، حتی استانبول ایرانی شیخ و شاعرلر ایچون بر جمع اولمشدی . عثمانلیلرده شعر و عمومیتله انشا شوق و آتشی ایرانی

[۱] باقیکنز : نیتولایورغا ، عثمانلی دواتی تاریخی (آلمانجه) ، ج ۲ ، ص ۳۲۷ ده کی نوط ، که

بوراده ۸ نوسان ۱۵۱۴ تاریخی راپور ، منبعی فکر ایدلمکسزین مندرج بولونمقده در .

[۲] باقیکنز : شیخ بدرالدین ، ص ۸۶ ؛ کذلک یوقاریده ص ۲۰۱ ، نوط ۲ ده ذکر اولونان صفی الدین و اولادینه عائد تیمورک وقفنامه سی .

مثالردن نور و حرارت آلمقده ایدی . منظوم اوله رق ، اوزمانلردن المزه کچن آتارک همان
هپسی دوغروندن دوغروبیه عجبجه اصلارک برتقلیدی اولوب ذاتی ویرلی اوله رق هیچ بر
محتوا عرض ایتمه کده در . اوزمانکی عثمانلی شاعرلرینک قافیه پردازلقلرینک بزه اظهار
ایتدیکی شی باشند باشه عجم روحی و عجم تصورلریله دولو فکر ملعه لریدر . (قبادیلی)
دیدیکمز کفایتسز تورکجه بوشاعرانه ادالارک فکری ثقات و عظمتیه قطعیا اویغون کله مزیدی .
حق ، بوسبوتون ده کیسه بیله ، یئنی فکر و فوق الحس خیالبرک افاده سی ایچون ده فارسی نک
یاردیمه مراحجت ایدیوردی . بوصوریه عجمجه عثمانلی لسانی انحلاله اوغراتمش و کیت
کیده عربجه ایله برلکده ، آنجاق صوک زمانلره موفقیتلی تصفیه جیلک فعالیت و غیرتلیینه
معروض قلمش اولان ، غریب برخلیطه وجوده کتیرمشدر .

مع مافیه اصل خلق کتله سی هیچ برزمان بویه یرنظم لسانک عجیب فکر و تصور
عالمه قایناشمایور ، بوکا مقابل ، حاجی بکتاش خلیفه لرندن بری اولان بونسی امره کبی
عاشق قلندر درویشلرک آغزندن جوشان ساده دینی تورکولر ، الهی لر [۱] دن هیجان
دویویورلردی . بوالهپلر درویشلر واسطه سیله هریره نقل و تعمیم اولونویور و بویه جه
نسلدن نسله توارث ایدیوردی . اهالینک شرعی احتیاجلرینی ده تورکمن خواجه لردن
متشکل صافدل برصنف تأمین وایفا ایله یوردی .

اسلامیت دها او وقتده قوراقوریلیمک (که بونده اساس نوینی بر تورک - چین
تصورلرعالی تشکیل ایتمه کده در) تألفی زماننده اولدینی کبی ، هر نوع نص پرورانه تعمیقلردن
خالی ، صرف سطحی برماهیتده ایدی . اسکی عقیدوی غننه لر دکیشیک شکللرله یاشامقده
دوام ایدیور و دینک تعلیماتی نه قدر ساده و عامیه اویغون برطرزده وعظ و نشر ایدیورسه
آناطولی خلقنک کنیش کتله سی ده او قدر محبت و شطارتله بونلره توجه و انتساب ایدیوردی .
بوجهتله شاه اسماعیل دینی نک چابوجاق مملکتده حاکم کیلیمه سی و بر آ ز موازنتی غائب
ایتمش و صوفیانه فکرلره مجلوب بولونمش اولدیغندن کنیدیسنه « ولی » نامی ویریش اولان
سلطان بایزیدثانی نک نهایت رؤیاسندن اویانمه سی استغراب اولونه مازدی . مشارالیه عهدینک ایلك
سنه لرنده (۱۴۹۲) مجذوب بر درویش طرفندن کنیدیسنه قرشی اجرا ایدیش [۲] اولان

[۱] « الهپلر » حقنده برتدقیق الک عاجل و مبرم تبعلردن بریدر . بن آلمانیا ده بولونان بعض

یازمه لری شیخ بدرالدین ، ص ۱۸ ، نوط ۲ ده جمع ایتمشدر .

[۲] باقیکنز : ژوزف دوهامر ، عثمانلی دواتی تاریخی ، آلمانجه طبی ، ج ۲ ، ص ۳۰۲ .

سوء قصد ، شرقدن کلن تهلمکجه قارشى تینظ وبصیرتده بولونمەسى ایچون هر حالده ایلک
 اخطار اشارتی اولمش اولسه کرکدر . بونک اوزرینه ، عجمیم یغمیرک منسوبینی ، بالخاصه
 بونلرک شیخلرینی ، بیکلرجه نفوس حالده احراق وآسیا طرفنده کی ولایتلردن آوروپا
 جهتنده کی روم ایلی ، یونانستان ، صربستان ، آرنالودلق کی قطعه لرک هجرا کویلرینه نقل
 ایتدیردی [۱] فقط بوراده ده بوسور کونلر ده بویوک بر مقاومت وعناد جیلقله یکی جماعتلر
 وجوده کتیرمشلردر . اولیه جماعتلرک بونکونه قدر بیله ایزلری تعقیب اولونه بيلمکده در .
 آنجاق ، بازیدک مخدومی ، سلیم ، کندیسینک یاووز لقبی مدیون اولدیغی ، بوتون
 شدتی تطبیق ایتک صورتیه بو آفتک بر درجه یه قدر اوکنی آلمغه موفق اولمشدر . فی الواقع
 مورخلرک متفقاً خبر ویردکلرینه کوره ، مملکتده ۴۰۰۰۰ دن فضله شیعی دوغراشمش
 وضررسز برحاله کتیرمشدر [۲] بوقاطع بر مرفقیق اولدی . زیرا او وقتدن بری آناطولیده
 عجم فتنه جیلرینک اغفالکار دعوتلرینک آردی کسيلمش وهیچ کیمسه کندیسینک علناً بو
 زندیق دینه انتسابی اعلانه جرأت ایدمه مشدی . بوکا مقابل ده زیاده غیرته کبزیلدن
 پروپاگاندا جیلق دوام ایتمش وبوحقر مذهبک تضییق زده منسوبینی اوجرا دردلره ، تنها
 داغله چکیلمشلردر .

بونلرک اهمیتدن عاری بقیه لری قیزیل باسه ونمەجی لر نامی آلتنده زمانمزه قدر
 سوروکلهشمش اولوب بونلرک معنائی منشألری اوروپا تتبع عالمی ایجه زمان اوغراشدیرمشدر .
 بولغارستانده [۳] بیله تصادف اولونان قیزیل باشلرک صفویه منسوبلرینک حقیقی بقایاسی اولدیغی
 مسئله سی آرتیق دوام ایدمه من . بوملاحظه نك تا کیدی ضمننده خاصه عبرت بخش بر
 افاده یی نقل ایدم جکم که اوده ، کیفیتک اصلنه قطعاً واقف اولمقسزین ، شویولده برروایتده
 بولونان بر آوستریا - ماجار انطالیه [۴] ویس قونسولوسنه عائددر : کوچبه اولمایان یرلی

[۱] باقیکز ، شیخ بدرالدین ، ص ۹۰ و متعاقب .

[۲] باقیکز : هانمەر ، عثمانلی دولتی تاریخی ، ج ۲ ، پشته ۱۸۲۸ ، ص ۶۲۸ . بوراده

« ۴۰۰۰۰ » طبعی « صایسز ، بیکلرجه » مقابلی تقریبی بر عدددر .

[۳] بونک ایچون باقیکز : ق . ی . بیره چکک ، بولغارستان پرنسلیکی ، ویانه ۱۸۹۱ ، ص ۱۴۱
 (آلمانجه) ؛ کذالک شیخ بدرالدین ، ص ۱۰۶ ، لاحقہ - باقیکز ، قارل په نه نس : خرستیان
 تورکارمی بوقسه تورک خرستیانلری می ؟ شرقی باغارستانه عائد بر تدقیق (آلمانجه) ، شرقه عائد
 آوستریا آیلق مجموعه سی ، ویانه ، ۱۸۹۴ ، ص ۸۰ - ۹۱ نده .

[۴] باقیکز ، تیدور پوتسل ف . ویرانیوش ، شرقه عائد آوستریا آیلق مجموعه سی ، ییل ۴۱ ،

خلقدن باشقه لوا داخلمده - یعنی بواسماعیلک ظهورندن چوق اول شیعیلکک بر قلعه سی
«اولان تیکه سانجاغنده - یوروک نامیله دها بیکلرجه کوچیه وارددر. بونلر حیوان تشدیریرلر
ویادود سوروجیلکی ایدرلر یاخود کرسته ایشلرلر... که «تخته جیلر بونلردر»... وعادنا حکومتک
نفوذی دأثره سندن خارج یاشارلر. یاقین زمانلره قدر غننه ایران تبعه سی عد اولونو یورلردی
و حکومت ده بونی ضمناً قبول ایدیوردی . آنجاچ صوک زمانده بو انتظام سزلق رفع
ایدیشدر .»

معلوم اولدیغی اوزره قیزیلباشلره چینی یاخود چینی [۱] دخی دینیلیر. بونلر بالخاصه
طربزون حوالیسینده بولونمقده اولوب ، اساساً دها ۱۵ نجی عصرده «چاپنیده» نامیله
نامیله بزانس مورخی لاؤنیقوس خالقوندیلدیس طرفندن اشهاد ایدیلش اولسهرلر کر کدر.
حالبوکه حاجی خلیفه نک «جهانما» سند بالخاصه بو خصوصده طربزونک تصویر سی صیره سنده
چوق مهم بر عباره وارددر «طرازونک جانب غرب وجنوبی جبال چینی دیرلر . بونده
اتراک طائفه سی ساکن اولور . لاز طائفه سیله مشترکدر . لسانلری ترک وعجم وشاه عجمی
معبود اعتقاد ایدوب روافضه دندز [۳] . ا کر باصمه ده کی چینی کله سفی چینی به تحویل ایده رک

ویانه ، ۱۹۱۵ ، ص ۳۶ - بونک ایچون باقیکنز : ویتال کینه ، عثمانلی آسیایی ، ج ۱ ، ص
۸۵۵ ، بونده تخته جیلرک ۱۱۸۷ به قدر عسکرلک ایتمه دکاری مقیددر .
[۱] باقیکنز : ی . ه . مورمانک ، «قرب آسیا و بوکونکی تورکیایه دأثر» درت قونفرانسده
«بوکونکی تورکیا» به ، برلین ۱۹۱۷ ، ص ۱۰۱ ، نوطلر : و . هومان ، جغرافیایا جمعیتی
مذاکرانی ، ۷ نجی جلد ، برلین ۱۸۸۰ ، ص ۲۴۸ و متعاقب ، کذاک قانتبرغ ، غلوبوس ، بیل
۶۸ ، ۱۸۹۵ ، ص ۶۲ .

[۲] بون طبیی خالقوندیلدیس ده هرایکیسنه عأد فقره لر وارددر ، ۱۸۴۳ ، ص ۶۵ ، ۶ و ص
۴۹۶ ، ۱۲۰ بوراده قسماً بولونقلری ساحه نک حدودی ده کوستریلشدر . : قولیس طرفلرندن
آماستریس شهرینه قدر اولان حوالی بی اسکان و اشغال ایتمکده درلر . (روجه متن) . - شوخالده
بونلرک ۱۵ نجی عصرده کی آماستریس یعنی بوکونکی آماصره به قدر (باقیکنز : ق . ریتز ، آناطولی
۲ نجی جلد ، برلین ۱۸۵۹ ، ص ۷۶۸ کذاک و . فون دیست ، به ترمان بولنتی علاوه لری ،
ص ۹۴ ، غونا ، ۱۸۸۹ ، ص ۶۸ و متعاقب برده خریطه ۲ که بوهرخالده پک غریبه واقعدر)
امتداد ایتمکده اولسی ایجاب ایدیور . سائر نقاطده حاجی خلیفه نک ویردیکی معلومات ایله نأما توافقی
ایتمکده در .

[۳] باقیکنز : ی . فون هامر ، ویانه سالنامه لری ، ج ۱۱۴ ، ویانه ۱۸۴۶ ص ۹۹ ، که
بوراده دوشونمده دن «چینی» دیه آلیور . کذاک و یوهن دوسه ن مارتزک «آناطولینک تاریخی وجغرافی
تصویری» اسملی (فرانسزجه) اثرینک ۲ نجی جلدنده ، جهانماک آرمن طرفندن یاپیلش اولان

چتی ایله بوتعیرده ، ذکر ایتدیگمز چینی ویا چتی لری کورمک ایسترسهك یا کلمش اولماز
ظن ایدرم ؛ زیرا بوراده «تسان» لر موضوع بحث اوله ماز . فی الواقع قیزلباشلر ، بالخاصه
بورالرده ، ازجهله قسطنمونی طرفلرندده کثرتله بولونمقده وبرچوق سیاحلر طرفسندن
نته کیم صوک زمانلرده ایلك دفعه ریخارد له نوسهارد [۱] طرفندن اشهاد اولونمقده در .

هرکیم اوقور فارسی کیدر دینک یاریسی

یولنده اسکی برعثمانلی ضرب واردر . فقط بوزندیققره قارشى اولان بوتون خشميله
برابر ملیم اول فارسی لساننده شعرلر یازمقدن فارغ اوله مامشدر . کندیسى تماماً ایران
مغوبیتک دائره سی داخلنده ایدی ، ناصل که بردرگاهده تربیه کورمش اولان فاتح سلطان
محمد نانیده [۲] صراحة علوی درویشلکی وعلی پرستلکی التزام ایدن بیرامی شیخی آه

ترجمه سنده ، پارس ۱۸۵۲ ، اوله در . ص ۶۵۶ . مع مافیه ویوین دوسه مارتن اثرینک ۲ نجی
جله نده ۱۳ نجی عصرک صوکنندن ۱۸۴۶ سنه سنه قدر آناطولی به عائد سیاحتنامه لری غایت قیمتی
برصورتده جمع ایتشدر .

[۱] بودانک اثرینه باقیکنز: بافلاغونیا ، شمالی آناطولیده سیاحت وتدقیقلر ، براین ، ۱۹۱۵
(آلمانجه) ، ص ۳۵۹ ومتعاقب . بوراده درمیان اولونان قیزلباشلرک غالاچ قومی بقایای اولق
اوزره تلقیسی فکرنی قبول ایده مم . انکار اولونه ماز برصورتده هند-جرمانی تپی کوسترن جسمانی
خصوصینلری کمال اطمینان ایله قبول ایدیله بیلیر . کیفیت شبهه سز عجملرک هجرت واسکانلرندن ویاخود
ایرانلی مهاجرلرک ویا کوچبلرک (یوروکلرک) یرلی اهالی ایله اختلاط ایتمش اوله لرندن عبارتدر .
حتی « ایرانلی » یعنی سلجوقی قانی ، دها بیزانسیلیر زماننده ماکدونیا به کچمشدر . نته کیم قودینوس
قورویالاتانک کندیلرندن بحث ایتدیکی « واردارلیلر » بونی اثبات ایدر ، « وظائف ... » یونانجه متن
بون ۱۸۲۹ ، ص ۳۷ ، ۱۸ ، ۳۸ ، ۸ (که بوراده آتغوروتون دینلن خصوصی برنوع سرپوش
موضوع بحثدر !) ؛ ۵۷ ، ۱۳ . آناطولینک اسلامیت دربرنده ایسه دینی سببلرله واقع اولان
هجرتلرده ، بوکی برطاقم خصوصی حادثلر دوعرو تاقی ایدیله بیلیمک ایچون ، اعظمی دقتله نظره
آلنقی ایجاب ایدر . باقیکنز : شیخ بدرالدین ، ص ۲۴ ، نوظلر — باقیکنز : ج . و . قراو فوت ،
قاپا دوکیا قیزلباشلری (بکناشیلری) آره سنده پس زنده اعتقاد وعادتلر ، بویوک بریتانیا آنتروپولوژی
مؤسسه سی جریده سی ، ج ۳۰ ، لوندرد ۱۹۰۰ ، ص ۳۰۵-۳۲۰ (انکلیزجه) . ج . ا . وایت ،
شیعی تورکار ، ویتتوریا مؤسسه سی مذاکراتی جریده سی ، ج ۴۰ ، لوندرد ۱۹۰۸ ، ص ۲۲۵-
۲۳۹ (انکلیزجه) . کذا عینی مؤلف ، انکلیزجه « معاصر مجموعه » ج ۱۰۴ ، ۱۹۱۳ ، ص ۶۹۰-
۶۹۸ .

[۲] محمد نانیدک تربیه سی حقنده ازجهله خالفونددیلدیس ، ص ۳۵۴ ، ۲ ، روایت ایدیورکه
« روحانیلرله ، وبونلر آره سنده نازیریلرله بولونوردی » یونانجه متن ؛ ص ۵۴۴ ، ۱۵ ده کی فقره یه

شمس الدین بونون مهام امور دولته مستشار اتخاذ ایتشدی [۱] ، طبق تصوفه اولان علاقه و ارتباطی یوقاریده سوبله دیکمز بازید ثانی کی . سلیمکده مبارک شیخلرک تربله رینه قارشى غریب بر خلوص و تعظیمی واردی . مصر سفرینه کیدرکن شامده کی بویوک زندیق [۲] محی الدین ابنه عربی نك مرقدی حضورنده عظیم رخسوع و تکریم [۳] اظهار ایتشدر . صوفیلکه اولان ارتباطی ایسه اک زیاده همان تماماً صوفیانه فکرلره دولو اولان ، فارسی دیواندن [۴] تظاهر ایتکده در .

استانبول پایتختنده اوزمان شرقی ایران عالم و معمارلری قایناشمقده ایدی [۵] . بونک ایچون ساده چه میبیلی کوشک دیدکلری محتشم اثر خاطره کتیر بلیدر . رسمی لسان بالخاصه فارسی ایدی و بعجم مدنیق طرفدارلنی فکر و حسیاتده گولونج طاشقینلقلره کندینی کوستریوردی . بونی محمد ثانی زمانه عاقد بر وقعه بارز بر صورتده اثبات ایتکده در . شاعر لالی ، کندیسنی صاته بیلک ایچون ، عجم کورونمش و آرزمانده سلطانک قریبته نائل اولمشدی . کندیسنک حقیقی مولدی ، توقات اولدینی خبر آلنیر آلیناز سرای منسوبینی آره سندن کمال خشونت و رذالته دفع ایدیلشدی . بونک اوزرینه انتقام مقصدیله آجی بر هجویه یازمشدر که بونک یوزف فون هامر طرفندن یاییلمش اولان آلمانجه ترجمه سنی بوراده عیناً نقلدن گندی می آله مایورم [لطفی تذکره سنک ۲۹۰ نجی صحیفه سنده مقید اولان بو شعرک اصلنی نقل ایدیورز] :

نظراً معلمی بر عجم ، بلکه ده حضربکدی ، که بونک شا کردی خیرالدین شیخ جنید اردبیلی نك خواجہ سی بولونیوردی . خیرالدین ۸۸۳ - ۱۴۷۸ در وفات ایتش اولوب استانبولده اون قاپانی قابوسنده مدفوندر - خاتموندیلنس ک ذکر ایندیکی « نازیریلر » حقنده باقیکز : ص ۳۵۲ ، ۱۵ ، کذا ۱۳۲ . ۱۰ متعاقب : زهیدلر و بونلر آره سنده نازیریلرله (نزر ؛ باقیکز : نورانده کی نزریم : ناصرله لیلر) [۱] آق شمس الدین حقنده اولیانک ویردیکی مهم معلومانه باقیکز ، ج ۱ ، ص ۳۳۶ متعاقب . [۲] « ترجمانه زوال اولماز » حکمنجه مؤلفک افاده سی عیناً نقل ایدیلشدر . (مترجم) [۳] ی . فون هامر ، عثمانلی دولتی تاریخی ، آلمانجه طبیی ، ۲ ، ۵۱۶ . سلیم یکی بر تر به یاپدیرمشدر .

[۴] بوکا دائر باقیکز : پاول هورن ، آلمان مستشرق جمعیتی مجموعه سی ، ج ۶۰ ، ۱۹۰۶ ، ص ۹۷ متعاقب . دیوان پاول هورن طرفندن طرفندن امپراطور ایکنجی ویلهلم امریله طبع و ۱۹۰۴ سنه سنده سلطان عبدالحمید اهدا اولونمشدر . [۵] استانبولده کی درویشلر حقنده باقیکز : اولیا چلی ، سیاحتنامه ، ج ۱ ، ص ۵۰۰ متعاقب . کلبیوالی سروری اوزمان فارسی بیلنلرک اک برنجیسی ایدی .

کوهره قیمت اولیه کانه	در بهاسن بولامی عمانده
سویلنور نکته ومنلدر بو	کاولورالت چراغ دبی قراکو
اگر آمده معرفسه مراد	نه فضیلت وبررمش آکه بلاد
طاشدن صادر اولدی کرچه کهر	معتبردر ولی نته که هنر
رومده کله نلسونمی عجم	اولدی بو عزتیه جوق اکرم
عجمک هربری که رومه کلیر	یاوزارت یاسنجاق اومه کلیر [۱]

سليم (۱۵۱۴) ده شیعی تعقیباتدن صوگره مصر سفرینه حاضر لاندینی زمان (۱۵۱۶) ده احوال بویله ایدی . بو تاریخی آندن اعتباراً ، خلافتک سلطنته الحاقی اوزرینه ، احوالده باشند باشه برتبدل حصوله کلدی ؛ آرتق عجم - شیعی نفوذ و تأثیری ، هیچ اولمازسه دولت و سرای حیاتنده ، گیتدجه تدنی ایتمش ، نهایت یرینی تماماً عرب - منیلکه ترک ایتمشدر . بونکله برابر ، دینی مسالک اربابی حتی ، خواجه لر قسمی ، صوک عصر لر قدر بیلله بو رافضی فکر لر دن تماماً فارغ اوله مامش واو وقتدنبری آناطولیده ، دوریش وزندیقئر طرفدن گوروکله نن و غیر قابل انکار بر صورتده علویک سبب وامللری تحتنده مکرر آوقوع بولان قیاملر - که ایلک دفعه (۱۶۰۵) ده اختیار صدراعظم قویوچی مراد پاشا [۱] طرفدن باصدیر یلش اولوب بو مناسبتله مورخ نعیم طرفدن گندیسنه سیف الدوله و محی السلطنه عنوانلری بخش ایدیلشدر . - ده ااو زمانلر بیلله مخالفلرک عجم مذهبی ، یعنی علویک

[۱] باقیکنز ؛ ی . فون هامر ، عثمانلی دولتی تاریخی ، آلمانجه طبعی ، ۲ ، ۵۸۹ ؛ کذا ج . و . گیب ، عثمانلی شعرونظم تاریخی ، ۲ ، ۳۶۷ ، (انکایزجه) .
[۲] باقیکنز ؛ ی . فون هامر ، عثمانلی دوائی تاریخی ، ۴ ، ۳۹۷ متعاقب . - برده ۱۰ نجی جلدک مندرجات فهرستنه « قیاجیلر » اثرینه باقیکنز - آناطولی عصیانلرینه دائر اطرافلی بر تمهید جوق مشکور بر تشبث اولور .

[۱] طرسوس جوارنده قره عیسالی عشرینه منسوب ولی خلیفه ابن مصطفی اسمنده برینک ۹۳۲ - ۱۰۲۵ سنه سنده عجم شاهی (شاه سرخسرا) طرفندن بر تحریک نتیجه سنده یامش اولدینی بر « خروج » حقنده پیجوی ، ۱ ، ۱۲۰ متعاقبده معلومات ویرمکده در . ینه اوراده منشأ لرینک شیعی اولدینی قطعاً شبهه ایدیلله به جاک ده اا بر طاقم عصیانلر دن بحث ایدیلیور . بونک ایچون باقیکنز ؛ ی . فون هامر ، عثمانلی دولتی تاریخی ، آلمانجه ، ۳ ، ۶۷ متعاقب . کذاک شیخ بدر الهیس ، ص ۱۱۴ ، ۳ ، نوط - قره چلی زاده ، روضه الابرارنده ، ویانه یازمه لری ، O. H. ۱۳ ده ۳۶۶ - ۳۶۷ نجی ورقلرده « قادیلرده اشترک » اصولی احداث ایتک ایسته یین « اون بش بدعتی » نک غریب تشبثلرینه دائر معلومات ویرمکده در . بولاق طبعی ، ۵۳۸ ، کذا ی . فون هامر ، عثمانلی دوائی تاریخی ، ۴ ، ۵۰۷ به باقیکنز ؛ محرک ۱۰۲۸ - ۱۶۱۹ ده چشمی محمد افندی فتواسی اوزرینه مدهش اشکنجه لرله اعدام ایدیلشدر .

«عوانی نك نهانی» نظری حقنده کی امیدلرندان واز لجه مش اولدقلرخی گوسترمکده در . عثمانلی وقعه نویسلری خاقی دوات و خایفه علمنه تحریکه چالیشه رقی سذیک علمنده کی فکرلرخی اهالی آرمسنده یامغه صاواشان برآلای زندیق شیخلرندان بحث ایتمکده در . بو «تصوف رحالی» نك ، بوبرك عثمانلی عومرسی طابعی خلیفه (۱۶۰۹-۱۶۵۷) زماننده نیله مملکتده نه قدر عظیم تأثیری اولدینی ، وخواجه لر قسمی ناصل یکدیگرینه دیش بیلیمین ایکی محاصم فرقیه آیدیقنی بوذات استانبولده اوچ دفعه طبع ایدیش اولان وهر حالد ترجمه لایق بولنان «میزان الحق فی اختیار الاحق» اسمنده کی اثری يك خوش برطرزده کلاتیور [۱].

دوریشلك زمانك مروریله اصلی معنا واهمیتی غیب ایتمش وهیچ اونا زسه سیاسة اهمیتدن عاری بر تشکیلات منزله سنه ایشدر «کلمات جفریه» عنوانلی مظلوم دینه مضور پسندنامه لر یله بر قاج دفعه منقابه سورولمش اولان نیازی [۲] بر زمانکی صوفی حاکمیتك الك صوك قوتلی مثلی در . کذالك سلسله سی شیخ صفی الدین اردبیلی یه ایصال ایدن شیخ هدائی ده (وفاتی ۱۶۲۸) . گوروندیکنه نظراً ، آنجاق مشهور موحدانه آهیلرخی میدانه گتیرمک صورتیله و غریب معنوی ، مجذوبانه طور وحرکتیله گندیسی سنت وشریعت اهلتك جدی تعقیباتدن صیانت ایده بیلیمشدر . [۳] زیرا مجذوب ویا ابدال (بدلا) ودیلرك

[۱] باقیکر : ق . ربو ، بریتیش موزه نوم تورکجه یازمه لری فهرستی ، لوندرد ۱۸۸۷ ، ص ۲۵۴ ؛ کذاغ . فلوکل ، ویانه سرای کتبخانه سی ، عربی ، فارسی و تورکجه یازمه لری فهرستی ج ۲ ، ص ۲۶۷ . استانبولده اوچ طابعی بیلورم : ۱۲۸۱ ، ۱۲۸۶ و ۱۳۰۶ تاریخلر . صوکنجیسی ابوالضیا کلیانی ، ۷۱ نجی صافی در .

[۲] نیازی حقنده ، باقیکر : ی . فون هامر ، عثمانلی تاریخی ، ج ۳ ، ص ۵۸۷-۵۹۴ ؛ ویانه فهرستی ، ج ۳ ، نیازینک لیمیده کی محبس جرمه سی ده بر «حرمکاه» اولمشدی !

[۳] اسلام آنسیقلوبه دیسنده مع التأسف مندرج بولونمایان ، «هدائی» نامیله معروف «شیخ محمود اسکنداری» حقنده باقیکر : ی . فون هامر ، عثمانلی شعر و نظم تاریخی ، ج ۳ ، ص ۱۹۲-۲۰۲ . (آلماجه) ؛ بوذات ۱۶۲۸ ده وفات ایتمش ، جرمه سی اوکنده دفن ایدیلشدر . باقیکر : حاجی خایفه ، فذلکک ، ۲ ، ۱۱۳ ؛ سبجل عثمانی ، ۴ ، ۳۱۸ ؛ گیب ، عثمانلی شعر و نظم تاریخی ، ۳ ، ۲۱۹ ؛ محمد رؤف ، مرآت استانبول ، استانبول ۱۳۱۴ ، ص ۱۷۹ . بونده بر «تاریخ» وازسه ده قطعياً توافق ایتیمور . آهیلری ايله کلیاتی ویانه ده ۷۰۰ نوهرولو یازمه ده موجوددر (فلوکل ، فهرست ، ۱ ، ۶۵۲) . اوراده ۲۴۵ دن ده ۲۴۶ نجی ورقه قدر هدائی نك «سلسله نامه» سی مندرج اولوب پیرلری آرمسنده شیخ صفی الدین اردبیلی «شیخ صدرالدین اردبیلی» کذالك قوجه علی اردبیلی ، کبی الک اسکی صفولر ، ذکر اولونقده در .

حقك نفسنه طوتولش اولمسنه مبنی ، ارضی قوتلرك فوقده بر قدرته مظهر اولدقلری یولنده خلقده اك قدیم زمانلرندن قالمه بر اعتقاد واردی . بر وقت موغوللار طرفندن حلبك ضبطی انناسنده (۲۵ کانون ثانی ۱۲۶۰) اوراده کی یهودی حاورالری یاننده کی بولسان صوفی درگاهلری حریمکاه یعنی مقدس التجاکاه تلقی ایدیلش اولدینی کی [۱] صوك عصرلرده متصوف زاهدلرك چله خانهلری بویله صاغلام برالتجاکاه عداولونیوروجوق کره سیاسی جانیلر ایچون صیغینه جق یر صاچاق اولویوردی . بالخاصه هدائی نك درکاهی حقنده روایت اولونورکه بوراسی سنه لرجه صدر اعظم خلیل پاشایی معقلرندن صیانت ایتشدی [۲] . بویله جه « مختلف وجهلردن تأویل اولونه بیلمن مذهبلی و عینی زمانده مساهله کار مشربلری ایله کنیش بر وجدانك ایللیق سماسی آلتنده قیدسزجه طاشوب بویون » صوفیلکه (ی . فون هامر ، عثمانلی دولتی تاریخی ؛ ۴ ، ۶۰۸) « دوریشلرك ظاهری عبادتلیرى اشکالنده کی طاشقینلقلری حوصله سی دار بر تفسیر مقاصیله اولو اورتیه قیرپان » درشت اهل سنت و جماعت طرفدارلنی آره سنده عظیم بر ضدیت میدان کلمشدر .

مع مافیہ خلق ینه ، اك قدیم عنعنه لرینه توفیقاً ، مبارک صاییلان شیخلرك [۳] تعلیمات و ارشاداتنه دها چوق رغبت ایتمکده ایدی . عثمانلی راویلرینك واضح شهادت لرینه نظراً بوتون بوزندیقلرك نه قدر بویوک بر نفوذ ورغبتیه نائل اولدقلری ، دها بوکون بیله صرف شریعت دائره سنده بر دینك خلق طبقه سنه نه قدر آزتأثیر و حلول ایتش اولدینی کیفیتیه ثبوت بولمقده در . حقیقهً آناطولی دائماً صاییسز بر طاقم دینی جماعتلره منقسم بر اولکه اوله رق قالمشدر .

بناءً علیه بوراده اك کنیش معناسیله دینی تدقیقات ایچون نهایت درجه انگین بر میدان

[۱] باقیکنز : لهئون قاهون ، آسیا تاریخه مدخل ، ص ۴۲۴ یوقاریسی .

[۲] باقیکنز : ی . فون هامر ، عثمانلی شعرونظمی تاریخی ، ج ۳ ، ص ۱۹۳ ؛ عثمانلی دولتی تاریخی ؛ ج ۵ ، ص ۵۷۲ ۱۰۰ .

[۳] ویانده O. S. H ۱۲۶ ده (فلوکل ، ۲ ، ۳۹۶) موجود شیخی نك بر یازمه سنده ۲۶۷ نجی ورقده ، ۱۷ نجی عصرک نقشبندیه ، خلوتیه ، بیرامیه ، ولویه ، جلوتیه ، کلشنیه ، قادریه ، نوربخشیه ، رفاعیه ، زینیه شیخلرینه عائد شیمدییه قدر استفاده ایدیله مش قیمتلی براسامی فهرستی موجوددر . اطرافلی بر « عثمانلی طریقتلری تاریخی » هنوز مؤلفنی بکلمه مکده در . پ . بر اونك « درویشلر » ، عنوانلی ، لوندره ۱۸۶۹ ، (انگلیزجه) اثری تماماً دیکشدر یلوب یکیدن ترتیب و تلفیق اولونمالیدر .

آچیلپور . شیمدی په قدر بوکا د اثر هیچ بر شی یا پیلما مشدر . بن شیمدی آئیده کی سطرلرده اسلامیتک بو یولده ناصل بر استقامت داخلنده چالیشه جغنی قیسه جه تمهید تشبثنده بولنه جقسه مده قارشیمزده توضع ایدن قاهر بر مقدارده کثرتلی مسئله ووظیفه لردولایسیله بونلرک ایچندن آنجاق منفرد و جزئی بعض نقطه لرینی میدانه چیقاره بیله حکم . بورایه قدرکی مسرودا مزدن آکلاشیلدینی اوزره ، بوراده علمک در جنک اول اشتغال ایده جکی شی آناطولی **هلقه دینی** در [۱]. تاریخی بر انکشاف سلسله سندن میدانه کش و متنوع تاسلرک تاثیرینه معروض قالمش هر عقائد منظومه سی کی ، طبعی « اسلامیت » ده تقومی انساننده اک اولکی اصلی مفهومک درونی تشکندن متولد صاف بر محصول اوله رق قالمما مشدر . بلکه بزه متعدد ، بالخاصه ایکی مهم تاثیرک مشترک بر نتیجه سی اوله رق تبارز ایتکده در: بونلردن اولکیسی گندیسنه خاص اساسی فکرلرک تکاملی ؛ صوگره کیسی ده گندیسنک استحاله یه اوغرا دوب هویتنه الحاق ایتدیکی یکی بولونمش اک اسکی تصورلرک تأثیری در. بز آناطولیډه اسلامیتدن بحث ایتدی کمز زمان ، آشکاردرکه بوراده کی دین محمدی ، مسلمان جامعه سنه داخل مملکتلر حوزه سنک هیچ بر رنده کوروله میه جک درجه ده بر چوق مختلف تاثیرلره معروض قالمش و هیچ بر رده دین بوراده اولدینی قدر ، بیکلرجه ییللق صاییسز بر طاقم اعتقاد بقیه لرینی آلوب ایشله مه مشدر . اسلامیتک اصلی نصوص و عقائدینک ، هیچ بر ساحه ده اولیا رستلک خصوصنده اولدینی قدر واسع بر مقیاسده سالکترینک احتیاجانه انطباق ایتمه مش اولدینی تمهید و اثبات حزقی اسلامیتک قدملی استادی ایفنانسی غولم نبره عا ئددر . فی الواقع مغلوب و اولمش دینلر بقیه لرینک ینه آلتدن آله جانلی بر صورتده توارث ایدوب کیتمه لرینی تأمین ایدن شتره ، بالخاصه بو اولمشدر ، آنجاق بو ذات ، اولیا پرستلکه اک زیاده حیات قوتی اساله

[۱] روسیه لی (و . آ . غوردله و سکی) بو موضوعله اطرافلی بر صورتده اشتغال ایتمش و برصیرم مقاله لر نشر ایتمش اولوب بونلر حقنده ت . مه نسل ، آلامجه « اسلام » مجموعه سی ، ج ۴ ، ص ۱۲۳ متعاقبده معلومات ویرممشدر . کذا لک بو بایده (ایفنانس قونوش) ک متعده قیمتی تدقیقلری واردر . بونک ایچون ینه باقیکنز : و . پیرچ . تورکجه یازمه لر ، برلین ۱۸۸۹ . ص ۳۴۵ ، که بوراده اووقته دکین نشر ایدیش اولان کتاب و مقاله لر جمع ایدیشدر . کذا باقیکنز : له ثوبوله عرونقه له « قبادیلنده آناطولی خلق تورکولری » ، لایزیغ ، ۱۸۸۸ ، ج ۸ ، ص ۹۴ - برده امیل قارنوی و زان نیقولائیډیس (وفاتی ۱۸۹۳) ، آناطولی خلق عنعنه لری ، پاریس ۱۸۸۹ ، ۱۶ (فرانسجه) - قارنوی ک ، استانبول و جوارلری خلق عنعنه لری « اسیمنده کی اثری ده ، پارس ۱۸۹۲ ، (فرانسجه) ، اولکیسی کی غیر علمیدر .

ايدن [۲] شىئك بالخاصه على منقبهسى اولديغنى ، چونكه بونك بو بقيه لرك ياشامقده دوام ايتمهسى واسلاميته مخالف اعتقاد عنصرلرينك تاويل و تحريف ايديلهسى تسهيل ايجون مساعد بر چرچيوه تشكيل ايتمكده بولونديغنى تصريح ايتيديكى زمان ، بونكه ساده جه هر حالده صوك درجه دقته شايان بر حقيقى اشارت ايتمش ، فقط دهها درين نقطه لرينه دو قونماشدر . بن بوراده دينلر وقوملر روحياتنك بو يك چتين مسئله لرينه كيريشمكه قالقيشمايه جغم . شو قدر وار كه دين واعتقاد مسئله لرنده نصى تعليم وتصورلرك اصلى بر ماهيتى اولمايوب بلكه بوسوتون خصوصى بر حياتى اولديغى كيفيته استناداً ، بر حيات بر مرشدك معبود كى تعظيم اولونماسى حالنك شيعيلكك [۳] امام پرستلک حسيات و حركايله يك قولايجه تلاحق ايدم بيله جكنه جلب دقت ايتمك ايستهرم . فارسى و توركچه ده متصوف و ياصوفى دينلن شىخلرك ترجمه حاللرندن باحث اولوب بولماقنامه و با مناقبنامه ديدكلرى آثارى مطالعه ايدن هر دقتلى قاره ايجون بومشاهده كنديلكنندن حاصل اولور . على پرستلک [۴] ايسه دوغرودن دوغرويه صوفيلكه انتقال ايتديرر . بناءً عليه درويشلكك شيعيلككه اولان چالب نظر ارتباط وعلاقهسى قطعياً تصادفى اوله ماز .

ايشته كو كنى شههسز « ايجهرى » آسادن آلمش اولان بودرويشلكك ساجوقلر زمانندن برى آناطولىنك دينى حياتى ايجون اك معنيدار برفارقه اولمشدر . بونكه برلنكده وبونك سايه سنده بودى ، [۵] مانى ، خريستيان ودها سائر دينلرك تصورلرى ياريم آطيه

[۲] بايىكز : ايغنائس غولدتسهر ، محمدليك تدقيقلرى ، هاله ، ۱۸۹۰ ، ۲ نجى قسم ، ص ۲۷۵ متعاقب : « اسلاميته اوليا پرستلک (آلمانجه) . [۲] ينه اوراده ، ۲ ، ۳۳۰ .

[۳] اسراييل فريدلندهرك « آلمانجه آثوريات مجموعهسى » شتراسبورغ ، ۱۹۰۹ و ۱۹۱۰ ، ۲۳ و ۲۴ نجى جلدلرنده كى « شيعيلك مؤسسسى عبدالله بن سبا وبونك يهودى منشأى » عنوانلى مقالهسى (بالخاصه ۲۴ نجى جلدك ۳۷ نجى صفحه سنده بايىكز) نه قدر تافذ فكرلر عرض ايتسه ده هر حالده اساسلى بر تصحيحه معروض قالمهسى ضرورى اولديغى فرض ايديله بيلير .

[۴] على پرستلک حقه ده اساسلى بر تدقيق موجود ده كيلدر . انكلز - هندلى ميسونر اداوارد سلك انكلزجه « خريستيان ادبيات جمعيتى » مجموعهسى ، ۱۹۱۰ ، مدراس ، ص ۷۲ سنده مندرج « على پرستلک » مقالهسى مؤلفك يك شدتلى ظاهر پرور نقطه نظرندن صرف نظر تاماً غير كافيدر . [۵] بوديلكك اسلاميه اولان تأثيرى حقه ده بايىكز : ايغنائس غولدتسهر « كوروشلى آلکساندر جوما خاطر سنده قونفرانسلر ، نثرياتندن « بوديلكك اسلاميه تأثيرى » عنوانلى ماحارجه مقالهسى ، بودايسته ، ۱۹۰۳ ص ۴۴ . بوديلكك عجمستان و توركياده كى اسلاميه بالواسطه تأثيرى ايسه شيمدى به قدر قبول اولونديغندن چوق قوتليدر .

ککش ایدی ؟ بوراده ایسه بیزانس خریستیانلنی اسلامیتله نومیدانه بر حربه طوتوشمش چارپیشمقده بولونویوردی . ضروری برطرزده بوچشیدچشید دینی منظومه لردن ، مملکتک مختلف اقسامنده هر برینک دینی انکشافه نظراً طبیعی آری بر خصوصیت کوسترن غریب بر خلیطه وجوده کمشدر . اونک ایچون هرشیدن اول بردفعه آناطولی نك دینی خریطه سنی یاپوب بونده ، بوکون ممکن اولدینی قدر ، هر مذهب و طریقت منطقه لرینی تعیین و اشارت ایتک علمی تدقیقاتک اساس وظیفه سی اولمق لازم کلیر . انکلتزلی میر . م . رمه سی بویه بر خریطه نك لزومنی دها ۱۸۹۲ ده لوندرده مستشرقلر اجتماعنده تصریح ایتمشدی [۱] مشار الیه قدیم کوچوک آسیا ایله برلکده مسلمان آناطولیسنکده تدقیقیله اشتغال ایتمش اولان پک نادر ذواتدن اولوب . تعدد مقاله لرنده بو قطعه نك دینی تاریخی ایچون بعض وثائق طوبلا مشدر [۲] . آناطولیده « هر مبارک یرک بر تریه ایله اشارت و تعیین اولوندینی [۳] یولنده کندیسنک افاده ایتدیکی « شاهماز دینی عمده » نك پک دوغرو بدیننی مومی الهه مدیونز . حالبوکه بویاریم آطه عینی زمانده هیچ باشقه بر مملکته قیاس اولونه مایه جق مبارک یرلرله ، اول زماندن قلمه چنارلرک کولکک سینه دایانمش ویا سرویلرک دینه صوقولمش زاهد شبخلرک ، بابالرک ، دده لرک تربلریله دولو اولوب یرلی خلق مادی و معنوی هر هانکی بر صیقینتییه دوچار اولونجه بونلری زیارتله اونلردن روحنه قوت و شفا دیلر . تورک سیاحی اولیا چایی (۱۶۱۱ - ۱۶۸۰ سنه لری) هنوز قسماً مطبوع بولونان « سیاحتنامه » سنده بو مبارک مقاماتی بویوک بر عشق و دقتله تحری و تصویر ایتمشدر . [۴]

[۱] باقیکنز : م . م . رمه سی ، کندیسنک نشر ایتدیکی « روما ایمپراطورلنی شرق ولایتلری صنعت و تاریخنه دائر تدقیقلر » ی ، آبردین ۱۹۰۶ ، ص ۲۸۹ - ۲۹۰ (انکلیزجه) ، فقط بونک تاریخی ۱۹۰۲ یرینه ۱۸۹۲ در . کذالک « آناطولیده خصوصی بعض مجلله دینی تعظیمک دائمی تعلق کیفیتی » ۱۸۹۲ ده ، لوندرده منعقد بین الملل ۹ نجی مستشرقلر قونفره سی مذاکراتی ، ج ۲ ، ص ۳۸۱ - ۳۹۱ (انکلیزجه) .

[۲] باقیکنز : آناطولییه تملک ایچون مسلمانلرله خریستیانلرک محاربه سی « اسسند کی تقریری « روما ایمپراطورلنک شرق ولایتلری صنعت و تاریخنه دائر تدقیقات » اثرنده . برده نیم شیخ بدرالدین ، ص ۶۷ ، نوظلرنده اسملرینی جمع ایتمش اولدیم بوانکلیز عالمته عائد اثرلره باقیکنز .

[۳] باقیکنز : م . م . رمه سی ، ینه اوراده ، ص ۲۷۵ و ص ۲۸۹ .

[۴] اولیاچلی حقنده باقیکنز : ی . ه . مورغان ک « اسلام آنسیکلوپدیسی » ۱ نجی جلدنده کی جوق اصابتلی مقاله سی . ت . مهندسک ، غروتنک « آسیای قریب سفرلرم » عنوانلی اثری ، ج ۱۰ ، لایبزیغ ۱۹۱۱ ، ص (روما ارقامی) ۱۹۶ - ۱۹۷ سنده کی مقاله سی ده جوق کوزل معلوماتی .

اثری دینی تدقیقات همچون حقیقی بر دفینه در . تدقیقاتی صیره سنده عائد اولدینی اولیالر
حقنه کی تواتر و عنعنه لری ، چوق کره بر آز عقله صیغماز مبالغه لرله بر لکده نقل ایدر .
ایشته علمی تحریلر بورایه ده نظر لرینی توجیه ایله بو روایتلره وبالخاصه اولجه ذکرایتدیکم
شو ولایتنامه ویا مناقبنامه دیدکلری عزیزلر تراجم احواله عائد صاییسز اثرلره استناداً بر
« عثمانلی اولیالری تاریخی » مالزمه سی وجوده کتیرملیدر . بو خصوصه ده هنوز تمامیه
مبادیده بولونمقده یز . واقعا روس ترکیا تحریلرندن ولادیمیر الکساندر غوردولسکی ایجه
زمان اول بر عثمانلی « آیوغرافیسی » وعد ایتمش [۱] ، والمزده بر قاج « اولیا مناقب » ایشله نمش
بر حالده موجود بولونمش ایسه ده بوکا عائد تورکیا و آوروپا کتبخانه لرنده موجود صوک
درجه کلیتلی یازمه مالزمه (آلمانیا ده بر قاج عدد غایت قیمتدار و قسماً غیر معروف نسخه لر
بولونه بیلیر [۲]) ده اتمامیه دوغرو بر صورتده تسجیل بیلله ایدیلمه مشدر . بو صورتله اک

حاویدر . بوسیا حتماً آنجا قسماً آتی جلد اوله رق ۱۳۱۴ - ۱۳۱۸ (۱۸۹۶ - ۱۹۰۰) سنه لرنده
نجیب عاصم طرفندن اقدام مطبعه سنده طبع ونشر ایدیلشدر . ده ادرت جلد قالیور . بوتون اثرک
یازمه لری اسکدارده نقشی تکیه سی باغچه سنده کی سلیمیه کتبخانه سنده موجود و محفوظدر . بونلر ۱۱۵۵ «
۱۷۳۲ تاریخلیدر . (بو کتبخانه ک فهرستنه باقیکنز : استانبول ۱۳۱۱ ، ص ۳۱ ، نومرو
۴۵۸ - ۴۶۲) . هر حالده بونک مستنسخ بر صورتی اولق اوزره ، ایکنجی بر یازمه نسخه ده باب
عالی جوارنده بشیر آغا کتبخانه سنده بولونمقده در .

[۱] نجه تدقیقه شایان کورونن بعض مناقبنامه لری بوراده جمع ایدیورم : پهرچ ، تورکجه
یازمه لر ، غوتا ، ص ۱۳۷ ، نومرو ۱۶۶ : مناقب شیخ ابولوف (هر حالده استانبولده اسعد افندی
کتبخانه سنده ۲۴۲۷ نومروده مقید چوق مهم و قیمتدار « مناقب تاج العارفین » ک عینی اوله جقدر ؛
« تاج العارفین » محمد کلفی اولوب کنیه سی ابوالوفادر) ؛ پهرچ ، تورکجه یازمه لر ، برلین ، ص ۵۳ ،
نومرو ۱۵۲۶ ؛ مناقب آق شمس الدین (بومهم شیخ حقنه باقیکنز . اولیا ، ۱ ، ۳۳۶ و ۳۳۷ ،
که بوراده اوغللری ده برر برر ذکر اولونمقده در ؛ ۷۹۲ = ۱۳۹۰ ده شامده تولد ایتمشدر) ؛
رساله المناقب ، ینه اوراده ، ص ۲۶۳ ، نومرو ۲۳۶ .. اوچ مختلف مناقبنامه یی حاویدر ؛ ق . بروقلمان
ها . بورغ بلدییه کتبخانه سی شرق یازمه لری فهرستی ، ص ۱۴۳ ، ۲۶۲ نومرولو یازمه ؛ حاجی
بککاش ک مناقبنامه سی . قونیه اولیالری ک مناقب برلین یازمه لرندن ۸* نومرولو سنده وارددر . (پهرچ ،
ص ۳۱) ؛ استانبول کتبخانه لرنده ده صاییسز ولایتنامه لر موجوددر .

[۲] فقط بوتون بونلردن اک اهمیتلیسی و آناطولینک دینی تاریخی ایچون اک بویوک برقیعتی حائر
اولانی چوق یرده نسخه لری بولونمقده اولان فارسی یازیلش « کتاب مناقب قاضی برهان الدین » عنوانی قاضی
برهان الدین منقبه سی در .

بو کتاب ۸۰۰ - ۱۳۹۷ تاریخنده استرآبادلی عزیز طرفندن تألیف اولونمشدر . مستنسخ نسخه لری :
آیا صوفیه کتبخانه سی ، نومرو ۳۴۶۵ ده ؛ راغب پاشا کتبخانه سنده ؛ طوپقوسرای کتبخانه سنده ؛

چوق قارسی اوله رق یازیلش ، بالاخره تورکجه خلق کتابلری شکلنه دوکولمش اولان بو اولیا تاریخلرندن آناطولیده اسلامیتک ایلك زمانلرینه عائد جانلی و رنگین بر مدنیت تاریخی لوحه سی بلیرمش و بونلردن ، بوراده کی اسکی خریستیان ، حتی مشرک عززلرینک نه مقیاسده مسلمان کسوه سنده یاشامقده اولدقلری کورولوب آکلاشیلمش اوله جقدر . برده بو تماماً قبول اولونمش اولانلردن ماعدا کرک آناطولی و کرک تراکیاده [۱] دهابر طاقیم «ایکی طرفلی» عززلر و حاجتگاهلرده واردر .

کذا اسعدافندی کتبخانه سنده موجوددر ، علمک کندیسنه آناطولی طوائف ملوکنه متعلق ، هپسی ده استانبولده منتشر تاریخ انجمنی مجموعه سنده مندرج ، برصیره غایت کوزل تدقیقلری مدیون اولدینی احمد توحید بک بوجومعه نک ۲۶-۳۲ نجی صاییلرنده بوندن بعض پارچه لر اقتباس ایتشدر . اساساً «بزم و رزم» عنوانی حائر اولوب آناطولینک قبل العثمائی دورینه ، بالخاصه قره مان اوغلارینه عائد یکی نقطه نظرلر میداننه چیقاره جوق اولان بواثرک تماماً طبیی چوق مبرم براحتیاجدر . وزحمته چوق چوق دگر . باقیکز : سعد الدین ، تاج التواریخ ، ۱ ، ۱۳۳ ، ۲ ، ۴۱۰ . برهان الدینک قیزی ، اصل اسمی حبیبه اولان ، سلجوق خاتون در ؛ نینه سی ایسه بابا جهنتندن سلجوق سلطانلرندن ایکنجی سکاوسک حفیده لرندن ایدی . باقیکز : ماقس فون به رخه م ، - C/A ، ۳ ، ۵۰ . برده پلاتون م . مه لیورانسکیک روسجه «عرقه دائر ملاحظه لر» کلیاتی ، پترسبورغ ، ۱۸۹۵ ، ص ۱۳۱-۱۵۲ ده «سیواسلی احمد برهان الدین دیوانندن مقتبس پارچه لر» عنوانی مقاله سنه باقیکز .

[۱] استانبول اولیالرندن ، فریدریخ شرادر «استانبول ، ماضی و حال» توپنغن ؛ ۱۹۱۷ (آلمانجه) ص ۸۳-۹۸ نده خوش بر طرزده بحث ایتکده در . هربرده بیرانسک مثال تشکیل ایتدیکی واضحاً کورولور . کذالک باقیکز : و . آ . غوردله و سکیک ، روسجه «اتنوگرافیک عمومی نظر» مجموعه سنک ۸۶ ، ۸۷ ، ۹۰ ، ۹۱ نجی صاییلرنده «عثمانی وروایت منقبه لری» عنوانی ۷۶ صحیفه ده مقاله سی . که بونده قسماً خریستیان اولق اوزره ۱۶۷ اولیادن بحث ایتکده در . بونک ایچون باقیکز : آلکساندر نیکولا سامویلوویچ ، روسجه «اسلام دنیاسی» ، ۱ نجی بیل ، ص ۵۸۲-۵۸۴ . - «استانبول اولیالری حقنده خواجه زاده احمد حلمی نک ، زیارت اولیا ، استانبول ، ۱۳۲۵ ، نده چوق مالزمه واردر . آماسیه اولیالرندن ده عبدی زاده حسین حسام الدینک «آماسیه تاریخی» عنوانی بر قاج جلدک چوق کوزل اثری ، استانبول ۱۳۳۰ ، بحث ایتکده در . - بوتون آناطولیده و عمومیتله قریب آسیاده ، خلق اعتقادنده «حضر» نامیله یاشامقده بولونان «عزیز یورکی» خصوصی بر حرمت کورمکده در . تورک خلق روایتی خریستیان منقبه سنک همان بوتون خطوطی آلمشدر . حتی عوامدن هر تورک ، تماماً آیا یورکی یورطیسنه تطابق ایدن ، برحضر کونی طایفه ده در . بونک ایچون هاسم کونی که ۲۶ تشرین اول ، آیا دیمتری یورطیسی ایله مقایسه ایدیله لیدر .) ۱۶ نجی عصردن بری اوروپا سیاحلرینک سیاحت تذکره لرنده «که دره لی» ویا «چه دره لی» یعنی «حضر الیاس» خصوصی بر رول اوینار . کذا هملولت فون مولشکه نک پک واضح بر مثالله کوستردیکی کبی اصحاب کفده «آناطولیده بوندن ده آاز براعتیاری حائر ده کیلدر .

بویابده بو قاج استفادلی مثال عرض ایتمه مه مساعده بویورولسون. دوبریجه اووه سی
قدمه سنک آلت طرفده، باتووا وادیسنک اوتیه طرفده، دیش بوداق شمالنده بردوریش
درکاهنه مالک تکیه کوی وارد. و. ی. بیرمه (آلمانجه) «بلغارستان پرنسلیکی،
(ویانه، ۱۸۹۱) عنوانی پک مکمل اثرینک ۵۳۳ نجی صحیفه سنده بوکا عائد شو غریب
حکایه بی نقل ایتکده در :

«بو درکاهک ولیسی شایان دقت ایکی طرفلی برزاتدر. تورکارجه «آق یازیلی بابا» [۱]
خریستیانلرجه «آیا آناش» در. و کرک خریستیان و کرک مسلمانلر طرفندن بالخاصه چالینمش
داوارلرک میدان چیقاریلله سی ایچون کنديسندن استمداد اولونور. قریم حربندن اول
یالکیز مسلمانلرک داوارینی قورویورمش، فقط او وقتدن بری قورناز درویشلر خریستیانلر
ایچون کنديسنگ توجهی جلب ایتملر در. ۱۸۸۳ سنه سنده پیرک هرایکی شخصی ایچون ده
ویریلن هدیه لر طویلانمش و خریستیانلرک پاره سی بالچقده بر مکتب انشاسنه صرف
ایدیلشدر»

اولیا چلی و اوکا عطفاً کذالك پیره چهك (عینی یرده، ص، ۵۳۶) باشقه بروقه
نقل ایتکده در :

«قره دکنز ساحلی اوزرنده قالیقرا (قالی آقرا) بورننده اولیا چلی، بر قصر
بولشدرکه بوراده بر تکیه ایله برابر بر مغاره دروننده صاری صالتیه دده [۲] نک یر یوزینه

[۱] آق یازیلی بابا حقنده اولیا چلبینک و یردیکی چوق مهم معلوماته مراجعت، ج ۳، ص
۳۴۹. صحیفه ۳۵۰-۳۵۴ ده حاجی بکتاشک معاصر لرندن واحد یسوی نک مریدلرندن بری اولان
بو ولینک بویوک تکیه سندن بحث ایتکده در. بوقیدلر دوغرو ایسه او حالده حاجی بکتاشک حیاتی
زمانی ۱۳ نجی عصره نقل ایدیلک لازم کلیر. اولیا آق یازیلی بابا حقنده ایکی متقبه ده نقل ایدیور.
[۲] صالیتی دده اسلام عقائد تاریخنده الک شایان دقت حادثه لر دن بریدر. اونک حقنده ده
اولیا چلی چوق مهم معلومات و یرمکده در. باقیگیز: ۱، ۵۶۹، ۲، ۱۳۳، متعاقب ۳، ۳۶۸،
ابن بطوطه، سیاحتنامه سی، ۲، ۴۱۶، متعاقب. دده بخارالیدر (!) واصل اسمی محمد بخاریدر.
(اولیا، ۲، ۱۳۴، ۶-۵). کاندیسنگ کویا مریدلرینه «اولدیکي زمان کنديسنی ۶، ۷ تابوت
ایچنده کفار دیارینک مختلف یرلرینه براقه لرینی» چونکه، مسلمانلر اصل وجودک نروده اولدیغی
بیله به جکری ایچون هر طرفی زیارة کجوب کیده جکری، بوسورتله بونلرک اسلام دیارینه قاتیلله لر
ایچون زمین حاضر لانه سی» وصیت ایتدیکی حقنده باقیگیز: ی. فون هامر، عثمانلی دولتی تاریخی،
آلمانجه طبعی، ۲۸، ۳۵۴-۳۵۵، اولیامک، ۲، ۱۳۴، متعاقبده کی روایتنه عطفاً. حتی بوروايته کورم
هانچیغ! ده بیله بر تابوت وارمش. قومانداسی آلتنده ۱۲۰۰۰ تورکنک کلوب دوبریجه تاتاریستاننه

داغیلیمش یدی تر به سندن بری واردی . که بو مغاره ده صالقی دده ایکی قیصر قیزی یدی باشلی بر اژدرک اسارت پنجه سندن قورتارمش ایمش . تورک سیاحی بوندن بحث ایدر ایکن دیورکه (۲ ، ۱۳۳ متعاقب) ، خریستیانلر عینی ولی به (عزیز نیکولا) اولوق اوزره تعظیم ایدیورلر . ییره چاق بوراده کی بو ایکی طرفلیغک اسکی ، بلکه ده قرون وسطا خریستیانلرندن آشیلانمه برشی اولدینی مطالعه سنده در . طبیعی آناطولیده ده بوکی مثاللر ذکر اولونه بیلیر . بونک ایچون ساده جه مختلف سکلرده کورولن سید بطالی خاطر لامق کافیدر .

نته کیم آدالیه تک بر یوچوق ساعت غربنده واقع پاپاس اوغلی چیفتلککنده بر آیازمه یعنی « مبارک قاینق » واردر که بوراده مریمک یوزی کورولمش ایمش . بومعجزه لی قاینق کرک خریستیان وگرک مسلمانلر جه ده روایت گوره شفالی اولدیغنه مبی چوق بویوک بر اعتبار کورمکده وهر ایکی طرفجه ده غلبه لقله زیارت ایدلکده در . [۱]

بوندن ماعدا بعض خریستیان عزیز اسملری مخرف موقع اسملرند [۲] یاشامقده در . از جمله بیله جک طرفنده اینه گول موقعی ، عاشق پاشا زاده یه کوره (تاریخی ، استانبول ۱۳۱۴ ، ص ۴ ، آلدن ۲ نجی سطر) اصلاً آیانیکولا یعنی آیوس نیکولاؤس ، که عزیز نیکولا ، ایمش بو مناسبتله قسماً چوق غیر مکشوف معلوماتی حاوی اولان بوتون آناطولی موقع اسملرینک [۳] اساسلی بر صورتده آله نوب تدقیق بو مناسبتله کذاک علما نه مساعی ایچون مشکور بر موضوع اوله رق گوستریلک ایجاب ایدر .

برله شمش اولدینی بو عثمانلی ولیسی اساسلی بر صورتده تبعه لایقدر . باقیکز شیخ بدرالدین ، ص ۲۴ ، نوظلر .

[۱] مورده ی ، آناطولی سیاحلری ایچون رهبر ، ماورای قافقاس و ایران ، لوندره ، ۱۹۱۱ ص ۱۲۳ (انگلیزجه) .

[۲] اسکی عثمانلی حرب قهرمانلرندن آلمه موقع اسملری حقنده باقیکز : عثمانلی دولتی تاریخی ، آلمانجه طبی ، ۲ ، ۵۳۳ ، یوقاریسی . بونلر عثمانک سلاح آرقداشلرندن عبارتدر .

[۳] عثمانلی شهرلری وقایع نامه لری کلیاتی ده بو خصوصده چوق مهمدر ، فقط بونلردن زغره شهرینک یازمه وقایع نامه لری کی برچوق قیمتی پارچه لر بردها کری کلز بر صورتده غیب اولوب کیتشددر ، روایت کوره بونلر « اولا عربی وفارسی اولوب دها صوکره کی زمانلرده تورکجه یازیلش ایمش » (باقیکز : ه . ی . ییره چهک ، بونلرستان پرنسلیکی ، ویانه ، ۱۸۹۰ ، ص ۳۹۰) . بونلر ۱۸۷۷ ده عثمانلی ، روس حربنده محو اولمشدر . تورک قومنده « تاریخی خاطر نک بونلری » حقنده باقیکز : ییره چهق ، عینی یرده ، ص ۱۳۶ - ۳۷ . کذا ی . ف . فلر ایر ، شرقه عائد پارچه لر ،

بوقیصه اشارت و اشعارلردن مستبان اوله جنی وجهله ، آناطولییه اسلامیت ترقیقانی ایچون پایانسز بر ساحه آچیلیور ، بواویله بر چالیشمه میداننی که اوزرنده بوتون بر صیره نسللرک و بوتون ملتلر منسوبیتک زنکین محصولات درک ایدیه بیلیمک امیدیه فعالیتده بولونمه لری ممکن و ملتزمدر . فی الواقع حال حاضر واستقبال بوکی غیرتله مساعد ده گیلدر وعن قریب بواحوالک ده کیشدیرله جکنه انتظار ایدیه بیلیمک ایچون انسانک ، اوزرینه بوتون فیضیه سیلکینمش بر امید فئشئسی واعتماد شوقه مالک اولمه سی ایجاب ایدره . بالخاصه شو صیره لرده شرق قریبده معظم انقلابلر اولویور و آناطولینک اسکی جنک میداننی یکیدن ، اوزرنده اقوامک یکدیگری نی احما ایدرجه سنه کسوب دوغراشدقلری بر صحنه اولمق تهلهک سنه کیریور . بوراده نهایتسز قیمتده بر چوق شیلر بردها گرییه گتیریه میه جنک صورتده غیب اوله بیلیر . بز آرتق آناطولی اووه لرنده چینلایان سلاح طراقلرینک دیندیگی ، و بورانک ینه ملتله آرهنده کی مسالمتکار رقابته سربستهجه آچیله جنی کونک حلولنی تمنی ایدم ! گوچوک آسیانک قدیم دورده کی تاریخ ومدنیتنی علم عالمنک آیدینلغنه چیقاران بالخاصه آلمان تدقیق و تحریاتی اولدینی کبی ، آناطولی قرون وسطا دورینی آیدینلاتمق و بوراده عالمنک حضورنده توضع ایدن صایسز معمارلرک حللرینی اورتیه چیقارمق کیفیتنی ایچون ده انشاءالله ینه آلمان عالمری کندیلرینه دوشن فعالیت حصه لرینی آله جقلردر . باشلیجه آلمان عالم ومتحریرلرینک مساعیسنه مدیون اولان شمدییه قدرکی « داخلی آسیا » و « تورک قومی نک بشیگی » نه عائدگشفاتک ، آناطولی اسلام تاریخنک صوک مسئله لرینی حل وتنویر ایدیه جنک جوابلرکده اورتیه آسیانک حیرتلهر اوپاندیران دینه لرندن چیقاجنی فکرینه حق ویردیرمی محتملدر .

سوزمه ختام ویرمزدن اول ، مساعده کزله ، اسکی ویکی آناطولینک ممتاز بر آشناسی اولان [۱] هیرشفه لدک (۱۸۴۷ - ۱۸۹۵) بر مناسبتله بوراسی حقنده سردایتدیکی وعدکار بر ملاحظه سنی ایراد ایدیم :

۲ نجی طبع ، ۱۸۷۷ (آلمانجه اثر) ص ۳۸۱ ده وقتیه (۱۸۴۲) ده لاریسا (یکیشهر) ده بویوک سلاطین جامعنده محفوظ بولونان « طورخان بک » ه عائد بر « ترجمه حال » ذکر ایدیور . بوتون بونلرک امیدسز بر صورتده غیب اولوب کیتمه مه لری اقتضا ایدیورسه ، آرتق بوتون تورکیاده داغیلمش بولونان بویازمه اثرلرک طویلانه سنه بر آن اول باشلانق کرکدر .
[۱] باقیکنز : غ . هیرشفه لد ، شرقدن ، ۲ نجی طبع ، برلین ۱۸۹۷ ، ص ۱۹۳ (آلمانجه)

« بوراده ، همده قولایلقله ، گشف اولونه جق زنگین خزینه لر واردر . الیررکه
آناطولی یی ساده جه دور قدیمه عائد بر اولکه اوله رق تحری فکرندن آرتیق واز کچیلمش
اولسون ! »

مترجمی

ادبیات مدرسہ سی حافظ کتب

برلین دارالفنون معلم‌رندن

فرانتس باینگه‌ر

راغب خلوصی

صنعت و متافیزیک

کائناتده ایکی بویوک حقیقت واردر : ماده ، حیات . کړک ماده، کړک حیات، انسان طرفدن تدقیق ایدلمکدهدر . بو تدقیقک محصولی علمدر . ایکی نوع حقیقته مقابل، ایکی نوع علم واردر : ماده علملری، حیات علملری . بوتدقیقک واسطهسی عقلدر : علم، کائناتی عقل واسطهسیله ، یعنی مقایسه و محاکمه طریقله تدقیق ایدر . علمک موضوعی کائناتدهکی مادی و حیاتی مناسبتلرک ، کائناتدهکی معینیتک کشفیدر . بو تدقیقک عملی فائدهسی ، انسانی حقیقته حاکم قیلمقددر . علمک انسانه تأمین ایتدیکی معلومات ماده ایچون مطلق کیدر؛ علم کیت کیده مادهنک بوتون اسرارینی بولمق اقتدارینی کوسترمکدهدر . حال بوکه حیات ساحهسنه کیردکجه علمک بو قدرتی آزالمقددر . بوکا سبب عقلک طبیعتیدر . عقل، یالکزم مقایسه و محاکمه یه مساعد اولان موضوعلری، یعنی مادهی، مادهنک کمیتنی، میخانیکیتنی تدقیق ایده بیلیر . علم حیاتیده تدقیق ایتسه ، ماده کبی تدقیق ایتدیکی ایچون ، بو حیاتک مقایسه و محاکمه ملکه لرندن طاشان حقیققی کوزندن قاچار . علمک کائناتی آکلامقددهکی اقتداری محدوددر . اونک ایچون صرف علم واسطهسیله کائناتی ایضاح یولنده یاپیلان تشبیلر عقامته محکوم اولمشدر . بومنی نتیجه اوزرینه نه یامالی ؟ حیاتی تعمیقندن، مطلق آرامقدن وازمی کچمیلی ؟ شبهه و تردد ایچنده می یانمالی؟! بو ممکن دکل ، چونکه «انسان ، متافیزیکی بر حیواندر . » اوحالده کائناتی، علم واسطهسیله آفاقی طرزده ایضاحدن مأیوس اولان انسان ایچون صوک بر تجربه قالیور : تکرار ذهنه [*] یعنی علمده داخل اولدینی حالده دینک ، صنعتک ، بوتون معنوی حیاتک آناسی اولان روحه دونمک ، بو روحک منبعلرینه قادار چیقهرق کائناتک سیرینی آراشدیرمق . . .

[*] کچن مقالهک مندرجاتندن آکلاشیلاجنی اوزره (ذهن) کلهسنی دار برمعناده، یعنی ذکاتک مرادفی اولهرق قوللانمايورم ؛ کنیش برمعناده ، فرانسزجدهده Esprit کلهسنک مقابلی و تورکجهده (روح) کلهسنک مرادفی اولهرق و (روح) کلهسنه ترجیحاً قوللانمايورم .

عجبا بویله بر دوئمه ، بویله بر آراشدیرمه انسان ایچون ممکن میدر ؟ بزی مادهنک ماوراسنده کی حقیقته اولاشدیراجق ، علمدن باشقه یول ، عقلدن باشقه ملکه وارمیدر ؟ بو مقاله بو سؤالک جوابی ویرمهک چالیشاجقدر . بو اعتبار ایله اولکینک مابعدی و متممیدر . [۴]

[*] ادبیات فا کولتہ سی مجموعہ سی، سنہ ۲، نومبر ۱، علم و متافیزیک۔